

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLIV. évfolyam • 2009. december

*Meghitt Karácsonyi Ünnepeket, és
Boldog Újesztendőt kívánunk valamennyi olvasónknak!*

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

A Wagner Károly emlékévé nyitóünnepsége

Egyesületünk évről-évre küldöttközgyűlését ünnepivé emelte a Wagner Károly emlékévé megnyitója, melyre Alkotmány utcai (volt) székházunk Erdésztermében került sor, melyen *Dr. Pető József*, Egyesületünk elnöke – az emlékévé kezdeményezője – betegsége miatt nem tudott részt venni. Az ünnepséget *Zétényi Zoltán* vezette le, aki köszöntötte a megjelenteket. A Fanfárok Vadászkiüt Együttes előadása után *Balla Gergely*, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium kabinetfőnöke megnyitó beszédében reményét fejezte ki, hogy „elorzott” épületünkben egy-két helyiséget majd rendelkezésünkre tudnak bocsátani. *Dr. Oroszi Sándor* előadását – távollétében – *Pápai Gábor*, az Erdészeti Lapok főszerkesztője olvasta fel (lásd vezércikk), aminek ma is érvényes legfontosabb gondolata:

„Vannak emberek, akiket a gondviselés kiszemel, hogy az emberiség fejlődésének irányt adjanak, egy nemzetet vagy más testületet a hatalmuk által a bukástól megmentenek, vagy annak felvirágozását lényegesen előmozdítsák, vagy pedig valamely szak kifejlődése történetében korszakot alkotó haladást idézzenek elő: ilyen providenciális ember volt Wagner Károly.”

Majd *Kertész József* Kazinczy Ferenc nyelvújításról szóló írásaiból idézett, felelevenítve a kor nagyjainak szellemiségét:

„Honn őlssz, szántasz és vetsz, kazlakat állítasz,
Ugart törsz, árkot nyitsz, mocsárt s tót szárítasz,

Nemesítéd almád’, sajtólod szőlődet,
Ménés gulyák, nyájak lepik el meződet;
S azért örölsz a nagy birtok’ nagy hasznának,
Hogy a sokból sokat adhass a hazának.”

Ezután az emlékülés résztvevői átvonultak az FVM oszlop-csarnokába, ahol a fanfárok hangja után ismét Kertész József olvasta fel Fekete Lajos Wagner Károlyra emlékező írását.

„Vezetni és gyámolítani fogja ez a magyar erdészetet, továbbra sugallani és erősíteni fogja annak harcosait, munkáit ezután is mindig, a míg önzetlenül és igaz szeretettel szolgálják annak ügyét, és ne felejtjük el kedves szaktársak, hogy teljes egyetértés csak akkor lesz, és közös munkálkodásunk sikert csak úgy arathat, ha nem tulajdonítjuk saját személységünknek a szépet és nagyot, a mit csak Isten sugallata és segédelve által voltunk képesek elérni. Boldog az, a ki ennek a sugallatnak enged, ellenben jaj annak, a tisztán önzésből és dicsvágyból segít elő valamely, még oly népszerű ügyet is. Kövessük e tekintetben az önzetlen és tiszta jellemű, szerény Wagner Károlyt.”

Végül *dr. Nagy Dániel* főosztályvezető Sirman Ferenc szakállamtitkár köszöntőjét tolmácsolta, majd *Ormos Balázs* főtitkár megemlékezésében méltatta a z Egyesület Wagner Károly eszméiségéhez méltó tevékenységét.

Az ünnepség az Erdész Himnusszal zárult.

Fotó: Greguss László Géza

A harmadik oldal

Bármikor, ha szakmánk meghatározó egyéniségei életének évfordulóihoz érkezünk, az elvárt tiszteltetés mellett igényünk van arra, hogy erkölcsi és szakmai nagyságukból erőt merítsünk úttévesztéseink rendezésére. Ez a nemes elv vezérelt a felejtetetlen selmecbányai vándorgyűlésen is, a mikor Wagner Károly kiemelkedő alakját a figyelem középpontjába emelve, 2010-re a Wagner Emlékére tettem javaslatot. Nemcsak születésének (1831. október 8.) jövő évi 180 éves és halálának (1879. december 21.) 2009. évi 130 éves évfordulója készített erre az elhatározásra, hanem a mának szóló önzetlen hazafisága és szakmaszeretete is. A reformkor nagy magyarjainak sorában következetesen folytatott munkája történelmileg tartósnak bizonyult. Illés Nándor, kortársa így vall erről: „A magyar erdészeti irodalom megalkotása, a selmeczi erdészeti akadémia megmagyarítása és sokrészben egyesületünknek magyar szellemben történt szervezkedése” voltak balbatatlan érdemei. Szerencsés is volt, hisz világra eszmélése idején olvashatta Petőfi Sándortól a világirodalom legszebb sorait, így:

„...Még ifjú szívemben a lángsugarú nyár,
S még benne virít az egész kikelet...”

Ez alapján is úgy gondolhatta és úgy is gondolta, hogy a világ egyik legszebb, legplasztikusabb és legidőtállóbb nyelvén, magyarul kell – a német nyelv helyett – a magyar erdészetben is megszólalni. Fiatal akadémiai tanárként előbb az ifjú magyar ballgatókat mozgósította, majd a tettek mezejére lépve, indulásként az erdészeti terminológia elkészítésén szorgoskodott, hogy ennek segítségével megte-remődjék a magyar erdészeti szakirodalom alapja, az Erdészeti Lapok kiadásával pedig kiteljesedjék mindezek gyakorlata. Az egyesületet magyarrá átszervezve – harcos-társaival – kiemelte a magyar erdészetet a birodalmi érdekek bálójából.

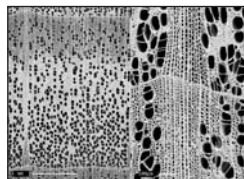
Wagner Károly ma is köztünk él, ma is korszerű. Szellemisége napjainkig töretlenül bat. Az általa elindított magyar erdészeti szaknyelv parázsló szikrája egyre erőteljesebb lánggal égve szaklapunk folyamatos megjelenéséhez, napjainkra a világhálóra való felkerüléséhez vezetett. Erdészeti oktatásunk, kutatásunk és gyakorlatunk egyre gazdagabb szakirodalma szakmánk szellemi erejévé vált. Államiságunk millenniuma alkalmával anyanyelvünk tiszteletére egyesületünk által megjelentetett „A mi nyelvünk” című könyv méltó tisztelgés volt emléke előtt is.

Az élet ajándékának tekintem, hogy a reá való emlékezést – identitásunkat is erősítve – Selmecbányáról újra indíthattam. Akkor leszünk továbbra is méltók hozzá, ha életműve mintá marad számunkra. Korrektségünk igazi mércéje pedig az lesz, ha 2010 végén, az Emlékév ünnepi zárásán egyesületünk Almanachját tagságunk kezébe adjuk.

Dr. Pethő József
elnök

Tartalom

Wagner Károly és az erdészeti egyesület(ek).....	362
A természetességi állapottal összefüggő jogszabályok	364
Az erdők természetességi állapotba történő besorolása	366
Pethő József: A magyar erdők jó kezekben vannak!.....	367
Halla József: Famaffia	368
Kürtösi András: Állandó erdőborítottásra való átalakítás tervezése és ellenőrzése	369
Nekünk aranyként csillog a bronzérem	371

Molnár Sándor, Bariska Mihály:
A mézgás éger fájának tulajdon-
ságai és felhasználása372

Sylvester Lajos: A szépségesen szép Rétyi Nyír.....	375
Bús Mária: Tanösvényavatás a Hajagban.....	376
Őszi nagyrendezvény a Szombathelyen	377

Pápai Gábor: Pilisi trilógia:
Budapest Árpád-kilátó,
Mogyoróhegy, Budakeszi
Arborétum.....378

Merczel István: „Fahasználati tanpálya” a Zselicben	380
Szeglet Péter, Mészáros Gyula: Helyben mikorrhizált erdészeti csemeték	382
Detrich Miklós: Ökoturisztikai központ Alexandra-pusztán	384
Jereb Ottó, Ormos Balázs: Emlékfa a Deák-kút felett	385
Puskás Mihály: Magánerdő-tulajdonosok Hajdú-Bihari Egyesülete	386
Bartha Dénes: Az erdészeti növénytan oktatásának rövid története II.	387
Wagner Tibor: Egy különös személyiség: Fehér Sándor.....	390
Szőőr Levente: Tő melletti történetek: Gyula bá!	393
Farkas Zsuzsanna, Lampert Bálint, Mátyásiné Bán Ágnes: A szlovák erdészeti központ tanulmányútja	395
Szakács István: Tanulmányút Horvátországban.....	396

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLIV. évfolyam 12. szám (december)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: DR. PETHŐ JÓZSEF elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2009. december 1.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Boldog Karácsonyi! Fotó: Lengyel László

Wagner Károly és az erdészeti egyesület(ek)

Az 1830-ban Máramarosban született Wagner a selmeci bányászati és erdészeti akadémiát (mert mindkét tanfolyamot hallgatta) 1855-ben végezte el, és a következő évben, Pozsonyban erdészeti államvizsgát tett.

Kapcsolata a korabeli erdészeti egyesülettel, az Ungarischer Forstverein-nel 1857-58-ban kezdődött, amikor az egylet közlönyében, a Mitteilungen des Ungarischen Forstverein-ben, mint új tagot sorolják fel („Wagner Carl, k.k. Forstcandidat in Neuschol” – 1858. I. füzet). Wagner tagsága azonban nem volt folyamatos, mert 1863-ban kilépett. A következő évben, mint az Erdészeti Lapok tulajdonosa, kiadója és szerkesztője – és nem utolsósorban, mint selmeci segédtanár – ismét új tagként szerepel (Erdészeti Lapok 1864. III. füzet).

1858 és 64 között azonban nemcsak Wagner Károly, hanem az Ungarischer Forstverein (amely szervezet egyre inkább „Magyar Erdész-egylet”-nek kezdte magát nevezni) helyzetében is jelentős változások következtek be.

Wagner első egyesületi megbízatása 1860-ban kelt. Az erdészegylet a terminológiai munkára – értsd: a magyar erdészeti szaknyelv létrehozására – 1860 decemberében egy bizottságot nevezett ki, amelyben Wagner (*Divald Adolf* mellett) helyet kapott. Azaz az egyesületi munkája már akkor a magyar erdészeti szaknyelv megteremtéséhez kapcsolódott. A következő évben, az egylet oravicai közgyűlésén – távollétében – pedig funkcióba emelték; bevették az Ungarischer Forstverein intézőközégébe, a választmányba.

A Divald és Wagner által 1862-ben elindított Erdészeti Lapok az egyelet és Wagner viszonyát egyelőre nem érintette. Igaz, már az induláskor támadtak nehézségek (kötelezpéldány-leadás elmaradása, lefoglalt számok stb.), amit látva az egylet 1862 májusában ajánlotta: Wagner a kiadás jogát az Ungarischer Forstverein-nek adja át. Wagner azonban pontosan ezt nem akarta, mivel az egylettől független szakmai orgánus fenntartása az addig botladozó magyarosítási törekvések

legfőbb bázisa lehetett. Következésképpen az átadásért olyan súlyos – részleteiben egyébként nem ismert – feltételeket támasztott, amit az erdészegylet nem tudott vállalni. A lap megszerzéséről azonban nem mondott le, de módszert változtatott. Mivel Wagner akadémiai segédtanár, így állami alkalmazott volt, rá a bécsi intéző körök megmozgatásával próbáltak nyomást gyakorolni. Ennek ellenére a füzetek 1863-ban ismét rendszeresen megjelentek, miközben az egyezkedés Wagner és az egylet között tovább folyt.

Wagner ekkor – talán taktikai meg-

fontolásokból – még az egyletből is kilépett. Közben az újonnan megfogalmazott, teljesíthetetlen kéréseket a „főmunkatárs” Divaldra hivatkozva adta elő. Azt nem tudjuk, hogy miért: talán a kettejük között keletkezett ellentétek miatt-e, vagy egyszerűen arról volt szó, hogy Divald ekkor már magánuradalomban szolgált, így az esetleges állami retorziókra kevésbé volt érzékeny?

A Magyar Erdész-egylet 1863-ban új, magyar nyelvű alapszabályt szerkesztett, amelyben külön kitért a magyar nyelvű szakirodalom pártolására. Az egylet vezetősége – most már alapszabályából következően is – újult erővel igyekezett az Erdészeti Lapokat megszerezni. Ennek érdekében novemberben elfogadta Wagner és Divald feltételét, amely szerint a lap előfizetési díjával továbbra is a két alapító rendelkezik, viszont az Ungarischer Forstverein kezességet vállal arra nézve, hogy átadás esetén az Erdészeti Lapokat továbbra is megjeleníti. Ebből kitűnik, hogy Wagnerék féltek; ha a magyar nyelvű lapot átadják, akkor azt az egylet egyszerűen megszünteti.

A következő év is alkudozásokkal telt el. Az erdész-egylet újabb ajánlatot szerkesztett. Pozsonyban „erdészeti tanodát” létesítenek, mellette a jól jövedelmező városi erdőmesteri állás is betölthető, sőt az egyesület titkári állása is (amely az egyleti közlemények szerkesztésével van összekötve) egyetlen emberre, Wagner Károlyra vár. Wagner azonban ezen, minden korábbinál csábítóbb ajánlatnak is ellenállt. Ő megmarad Selmecen és az Erdészeti Lapok mellett.

Csak hogy az erőviszonyokat nem jól mérte fel. Arra nem számított, hogy 1864 nyarán selmeci tanári állásától megfosztják, és Nagybányára küldik erdőrendezőnek. Az új állomáshely elfoglalását októberig elhúzta, miközben szeptemberben

Wagner Károly síremléke a Farkasréti temetőben

lezajlott az egyesület selmeci közgyűlése. Ezen, a magyar ügy szempontjából felemás gyűlésen Wagner – érthetően, hiszen már nem lehetett házigazda – kevés aktivitást mutatott. (Bár a tagsági viszonyát – miként láttuk – helyreállította.) Az erdészetet az a *Schwarz Frigyes Ignác* képviselte (egyébként Wagner volt selmeci főnöke), aki a magyar nyelvű oktatás, sőt a magyarok ellen volt, míg az akadémián a kohászat-kémia tanszékvezetője, *Ignaz Curter*. Ő üdvözlésében érdekes módon azt fejegette, hogy bár az erdészeti tudomány német, de ha nincsenek magyarok, akik a németeket kelet felől évszázadokig védték, akkor nem lenne német tudomány sem.

A közgyűlés hangulatának ezen felemássága összettel kíméletlenségbe csapott át. Wagner a vonatkozó sajtópátens szerint Nagybányáról nemcsak nem szerkeszthette, hanem nem is adhatta ki a lapot, mivel a kiadónak – ami a nyomda helye is volt – a kiadás helyén kellett laknia. Így Wagner kénytelen volt az Ungarischer Forstverein sokadik ajánlatát elfogadni, s a kiadást – szerkesztőségének fenntartása mellett – az együletnek átadni. Az Erdészeti Lapok tehát 1865-ben már a Magyar Erdész-egylet kiadásában, Pozsonyban jelentek meg.

Wagner azonban ezzel a helyzettel nem volt elégedett. 1865 júniusában az Ungarischer Forstverein-nel kötött szerződést felmondta és a gazdászokhoz közeledett. A folyóirat 1866-ban „Erdészeti és Gazdászati Lapok, a Magyar Erdész-Egylet Közölnye. Szerkeszti és kiadja *Sporzan Pál* a budai kir. műegyetemnél a mezei, s erdei gazdászat r.ny. tanára. Főmunkatárs: *Divald Adolf*, laptulajdonos: *Wagner Károly*. Pest, *Kocsi Sándor* nyomdája” felirattal jelent meg. Azaz a pozsonyi erdészegylettől helyileg elszakadt (a „közölny”-ért, azaz az egyleti tudósításokért külön fizetni kellett), sőt az év végén szellemileg is. Ez alatt értsd: 1866. december 9-én alapszabály-módosítással megalkult az Országos Erdészeti Egyesület. Wagner – mint korábbi választmányi tag – ezen az átalakuláson jelen volt, sőt a rendkívüli közgyűlés az OEE második alelnökévé választotta. Az alelnöki pozíció, amely 1876-tól első alelnökié vált, az elnök általános helyettesítését jelentette, s az alapszabály 50.§-a szerint az egyik alelnöknek erdész végzettségűnek kellett lenni. Wagner az említett alelnöki funkciót haláláig betöltötte.

Visszatérve az Erdészeti Lapok és az OEE viszonyára, 1867-re kell utalnunk, amikor a szeptemberi számtól az Erdészeti és Gazdászati Lapok az Országos Er-

dészeti Egyesület közlönyeként jelent meg – de Wagner továbbra is laptulajdonos maradt (később Divald is hasonló címen volt feltüntetve). A szerkesztés – Wagnerral együtt – 1868-ban ismét Selmece került, majd 1872 végén Wagner és Divald a tulajdonjogot (pénzért) átadta az OEE-nek. Wagner Károly ezzel tehát befejezte a magyar nyelvű irodalom legfontosabb orgánuma feletti bábáskodását, s az irodalom pártfogása átkerült az Országos Erdészeti Egyesülethez.

Az egyesület(ek) és Wagner viszonyát illetően még hadd utaljunk a következőkre.

Az egyik mindjárt az: a kortársak, így Wagner is ragaszkodott az OEE 1866. december 9-ei alakulásához, hiszen látható, a jogelőd Ungarischer Forstverein éppen elég szomorúságot, bánatot szerzett neki. Ezt azért kell hangsúlyoznunk, mert amikor napjainkban ismét felmerül az egyesület alapításának kérdése, el kell ugyan fogadnunk 1851-et, de nem mondhatunk le 1866-ról sem. Hiszen ha ezt tenénk, az alapító atyák – sokszor egzisztenciájukat is veszélyeztető – harcat, akaratát venénk semmibe.

A másik. Az Országos Magyar Gazdászati Egyesület (OMGE) 1842-ben létrejött erdészeti szekciója, ha jogilag nem is, de szakmailag Wagnerék törekvéseiben fontos, sokszor az erdészegyletnél fontosabb partner volt. (Itt utalunk az erdőtvény előkészítésére, illetve magyar nyelvű erdészeti tankönyv kiadására.) Szövetségük az Erdészeti (és Gazdászati) Lapok megmaradását a legnehezebb időkben is segítette.

A harmadik. Wagner Károly egyesületi tevékenysége az előbb említett OMGE-re is kiterjedt, aminek évekig – Divalddal együtt – tagja volt, sőt élete utolsó tanulmányát is ennek az egyesületnek készítette. Ugyanakkor Wagner egyéni tagként (mert az OEE jogi tag volt) 1867-ben belépett az Osztrák (Birodalmi) Erdészeti Egyesületbe. Azaz: az osztrák-német egyesületi élettől sem zárkozott el.

A negyedik. Wagner OEE-beli szereplése 1871 után, minisztériumi szolgálata idején, elsősorban az erdőtvény előkészítésére, a sokoldalú egyeztetésekre korlátozódott. Az egyesület tényleges vezetése az egyik legtehetségesebb selmeci tanítványa, *Bedő Albert* kezében volt, aki az Erdészeti Lapok szerkesztését is átvette.

Az ötödik. Wagner 1879. december 21-ei halála munkatársait, egyesületi tagtársait emlékének sokirányú ápolására készítette. Így már 1880 januárjában létrehozták a Wagner Károly alapítványt, amelynek „évenkénti kamataiból oly erdőtisztek segélyre szorult özvegyeinek vagy árváinak, kiknek férjük vagy atyjuk az első lépéstől kezdve állandóan és 5 éven át az Országos Erdé-

A Wagner Károly Emlékév, 2010 rendezvényei, eseményei az OEE szervezésében

1. A Wagner Károly Emlékév felvezetése, bemutatása az Országos Erdészeti Egyesület 2009. évi Ünnepi Évzáró Küldöttközgyűlése keretében az Egyesület egykori Székházának Erdésztermében, 2009. december 9-én, illetve az azt követő koszorúzáson a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium árkádjai alatt.
2. Emléktábla-avatás a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárnál, majd megemlékezés a Farkasréti temetőben, Wagner Károly sírjánál 2010. június
3. Megemlékezés Kisbilyén (Felvidék) a magyar erdészeti szaknyelv létrejöttéről 2010. szeptember
4. Wagner Károly-emlékülés és emlékkő állítás a Nyugat-magyarországi Egyetem Botanikus Kertjében, Sopronban 2010. november
5. A Wagner Károly Emlékév lezárása az Országos Erdészeti Egyesület 2010. évi Ünnepi Évzáró Küldöttközgyűlése keretében 2010. december
6. Év közben Wagner Károlyról szóló leporelló megjelentetése az Országos Erdészeti Egyesület sorozatában, illetve Wagner Károly az Egyesület Könyvtárban fellelhető diplomamunkájának lefordítása, előszóval és magyarázó szöveggel ellátott kinyomtatása, nagy erdész elődünk írásos és tárgyi emlékeinek felkutatása.

*Országos Erdészeti Egyesület
Wagner Károly Emlékbizottság*

zeti Egyesület tagja volt, évenkénti segély adassék.” Selmecen Wagnernak két helyen is emléket állítottak, majd pedig Sopronban és Budapesten.

Végül: Wagner Károly megérte célkitűzései megvalósulását. Azt, amit a másik legtehetségesebb selmeci tanítványa, *Fekete Lajos* így fogalmazott meg: „Vannak emberek, a kiket a gondviselés kiszemel, hogy az emberiség fejlődésének irányt adjanak, egy nemzetet vagy más testületet szellemi hatalmuk által a bukástól megmentsenek vagy annak felvirágozását lényegesen előmozdítsák, vagy pedig valamely szak kifejlődése történetében korszakot alkotó haladást idézzenek elő: Ilyen providentialis ember volt Wagner Károly.”

Oroszi Sándor

A természetességi állapottal összefüggő jogszabályok

Az erdőrészteteket természetességi állapotuk szerint hét kategóriába lehet besorolni az új Evt. 7. § (1) a)-f) pontjai alapján.

A természetes állapotokat leginkább megközelítő részletek a *természetes erdők*, ezek az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételét, szerkezetét és dinamikáját mutató erdők. Ezekben az erdőkben a faállomány természetes úton magról – illetve a természetes körülmények között sarjraól is szaporodó őshonos fajok esetében emberi beavatkozás nélkül sarjraól – jött létre, és idegenhonos, erdészeti tájidegen faj csak szálanként fordul elő és intenzíven terjedő faj nincs jelen.

Az ezt követő, alacsonyabb természetességi kategória a *természetszerű erdő*. Ebbe olyan erdők kerülnek, amelyek az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételéhez, szerkezetéhez hasonló, természetes úton létrejött vagy mesterséges úton létrehozott és fenntartott erdők. Ezekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen faj(ok) elegyaránya nem több 20 %-nál, intenzíven terjedő faj pedig legfeljebb csak szálanként fordul elő.

A következő, *származék erdő* kategóriába olyan erdőket sorolnak, amelyek az emberi beavatkozás hatására fajösszetételükben, szerkezetükben átalakítottak vagy átalakultak. Azonban ezek meghatározóan az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulásalkotó őshonos fajjaiból álló, de a természetes társulás egyes fajait, illetve a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők. Idetartoznak az olyan erdők, melyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 20-50 % közötti, az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20 % alatt van.

Átmeneti erdők közé kerülnek az olyan erdőrésztetek, melyek az emberi beavatkozás hatására fajösszetételükben, szerkezetükben erősen átalakítottak vagy átalakultak. Ezek közé csak kisebb részben az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulást alkotó őshonos fajokból álló, a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők tartoznak, amelyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 50-70 % közötti. Továbbá minden olyan erdő,

ahol az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20-50 % között van.

A *kultúrerdők*ből tartoznak az olyan erdők, amelyek elegyarányukat tekintve több mint 70 %-ban idegenhonos, erdészeti tájidegen, vagy több mint 50 %-ban intenzíven terjedő fajokból állnak. Ezeknél az erdőknél az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulást alkotó őshonos fajok kevesebb, mint 30 %-os elegyarányban, vagy egyáltalán nincsenek jelen.

A természetes állapotok legkevesbé a *faültetvényekben* érvényesülnek. Ezek jellemzően idegenhonos fajokból vagy azok mesterséges hibridjeiből álló, szabályos hálózatban ültetett, legalább 15 éves vágásfordulóval intenzíven kezelt erdők.

Az egyes erdészeti tájakon honos fajok jegyzéke a Vhr. 2. mellékletében található. Az idegenhonos, valamint intenzíven terjedő fa- és cserjefajok listáját ugyanezen jogszabály 3. számú melléklete tartalmazza.

Az állami erdőkre vonatkozó szabályok:

Evt. 8. § (2) A gazdasági elsődleges rendeltetésű természetes erdő, természetsszerű erdő és származék erdő természetsségi állapotú, az állam kizárólagos tulajdonában álló, 5 hektárnál nagyobb, természetben összefüggő erdő a kincstári vagyon részét képezi és forgalomképtelen.

(4) Az állam kizárólagos tulajdonában álló, gazdasági elsődleges rendeltetésű,

a) 5 hektárnál nem nagyobb, természetben összefüggő, természetes erdő, természetsszerű erdő és származék erdő természetsségi állapotú erdő,

állami tulajdonból történő kikerülésére kizárólag azonos vagy magasabb természetsségi állapotú erdővel történő birtokösszevonási célú önkéntes földcsere vagy csere útján, az optimális állami birtokszerkezet kialakítása céljából kerülhet sor.

Evt. 10. § (1) Az egyes erdőtervezési körzetekben a védelmi és közjóléti rendeltetésű, a 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetsségű állami tulajdonú erdő területének az e törvény hatálybalépését követő

a) első körzeti erdőtervezést követően legalább egyötöd részén,

b) második körzeti erdőtervezést követően legalább egynegyed részén,

c) harmadik körzeti erdőtervezést követően legalább egyharmad részén, az erdőterv határozatban foglaltak szerint, folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódokat kell alkalmazni.

(2) A védelmi és közjóléti elsődleges rendeltetésű, 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetsségű, állami tulajdonú erdőben a tarvágás tilos.

(3) Az erdészeti hatóság kivételesen engedélyezheti a tarvágást a 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetsségű, állami tulajdonú erdőben, ha

a) termőhelyi vagy erdővédelmi okból vagy

b) a természetes újulat megőrzése érdekében indokolt.

Az erdészeti létesítményekre vonatkozó szabályok:

Vhr. 8. § (2) Természetes erdő, természetsszerű erdő és származék erdő természetsségi állapotú erdőben a közeli nyomokat a jogosult erdészeti szakszemélyzet köteles azok használatával járó erdőgazdálkodási tevékenység megkezdése előtt jól látható módon kijelölni.

A körzeti erdőterv:

Evt. 34. § (2) A körzeti erdőterv készítése során

a) az erdőfelújítási feladatok meghatározásánál előnyben kell részesíteni a természetes és természetsszerű erdők megőrzését és fenntartását;

Az erdő és fásítás telepítése:

Evt. 45. § (1) Az erdészeti hatóság megtagadja vagy feltételekhez köti a természetes és természetsszerű erdő, valamint a nem erdő művelési ágú védett területek kétszáz méteres körzetében az idegenhonos fajokkal tervezett erdő telepítésére vonatkozó erdőtelepítési-kivitelezési terv jóváhagyását, ha az a meglévő erdő természetsségi állapotának megőrzését, vagy védett természeti terület fennmaradását veszélyezteti.

Evt. 47. § (2) Az erdészeti hatóság a fásítás és a szabad rendelkezésű erdő

telepítését megtagadja, vagy feltételekhez köti, a természetes és természetsszerű erdő, valamint a nem erdő művelési ágú védett területek kétszáz méteres körzetében, ha a telepítés a meglévő erdő természetességi állapotának megőrzését, vagy védett természeti terület fennmaradását veszélyezteti.

Az erdő, valamint a fásítás felújításának szabályai:

Evt. 51. § (6) Származék-, természetes és természetsszerű erdővel közvetlenül határos erdőben idegenhonos fafajokkal az erdő mesterséges felújítása csak akkor végezhető, ha az a környező erdők természetességi állapotát nem rontja, nem veszélyezteti.

Vhr. 30. § (1) Az erdőfelújítás befejezté nyilvánításának feltételei a következők:

c) az erdő természetességi állapota szempontjából meghatározó idegenhonos, illetve intenzíven terjedő elegyfajok – amennyiben azok jelenlétét az erdőterv erdősítési előírása és egyéb rendelkezések egyébként nem zárják ki – a véghasználatra került faállományt alapul véve nem fordulnak elő nagyobb elegyarányban, kivéve, ha erre maga az erdőterv erdősítési előírása biztosít lehetőséget.

Vhr. 32. § Fásításból való fakitermelés vagy a fásítás faállományának pusztulása esetén az erdészeti hatóság – az erdősítés módjának és az alkalmazható fafajoknak a meghatározása, valamint az előírt állapot elérésére vonatkozó határidő megállapítása mellett – előírhatja a fásítás felújítását, ha

a) a kitermelt, vagy kipusztult fásítás az Evt. 7. § (1) bekezdés szerint – a területi kiterjedésétől eltekintve – besorolható a természetes, a természetsszerű, vagy a származék erdő természetességi kategóriák egyikébe.

A befejezett erdősítés felülvizsgálatának szabályai:

Vhr. 33. § A befejezett erdősítés felülvizsgálata során az erdészeti hatóság azt vizsgálja meg, hogy a befejezett erdősítés teljes, vagy részterületére vonatkozóan

b) a befejezett erdősítés természeteségi állapotának romlása miatt szükséges-e intézkednie.

Vhr. 34. § (1) A 33. § b) pontja szerinti esetben, amennyiben a befejezett erdősítés természetességi állapota erdőnevelési beavatkozással nem állítható

helyre, az erdészeti hatóság elrendeli az erdősítés megismétlését.

(2) A 33. § b) pontja szerinti esetben, amennyiben a befejezett erdősítés természetességi állapota erdőnevelési beavatkozással helyreállítható, az erdészeti hatóság elrendeli a szükséges erdőnevelési feladatok elvégzését.

Vhr. 44. § (2) A tisztítás során az erdő rendeltetésének, távlati célállománytípusának, valamint elvárt természetességi állapotának megfelelő faállomány-szerkezet és elegyarányt kell kialakítani.

A fakitermelés szabályai:

Evt. 73. § (4) Az erdészeti hatóság természetes és természetsszerű, valamint származék-erdőkben, véghasználat esetében, termőhelyi, tájképvédelmi, talajvédelmi és erdőművelési okokból előírhatja a faállomány élőfakészletének 5 százalékos mértékéig hagyásfák, facsoportok visszahagyását.

Evt. 74. § (1) Az erdőterv alapján tarvágás akkor végezhető, ha:

a) sík és dombvidéken gazdasági elsődleges rendeltetésű faültetvényekben és kultúrerdőkben húsz hektárnál, gazdasági elsődleges rendeltetésű származék és átmeneti erdőkben tíz hektárnál, **egyéb erdőkben** öt hektárnál nagyobb, egybefüggő, felújítás alatt álló vágásterület nem keletkezik.

Erdőnevelés végrehajtására vonatkozó szabályok:

Vhr. 49. § (2) Az erdőnevelések keretében elvégzett fakitermelések során – az erdő későbbi sikeres felújításának feltételeit is szem előtt tartva – törekedni kell az adott termőhelynek valamint az erdő természetességi kategóriájának megfelelő, elegyes erdőtársulás kialakítására és fenntartására, valamint az idegenhonos, illetve intenzíven terjedő elegyfajok visszaszorítására.

Az erdőszerkezet átalakítása:

Evt. 55. § A meglévő erdő természetességi állapotán erdőgazdálkodási beavatkozással történő javítás, valamint sarjeredetű állomány után egy legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozása (erdőszerkezet átalakítás)

a) faültetvényből, kultúrerdőből átmeneti, származék- vagy természetsszerű erdő,

b) átmeneti erdőből származék- vagy természetsszerű erdő,

c) származék-erdőből természetsszerű erdő

létrehozásával történhet.

Az erdő igénybevétele:

Evt. 81. § (1) Erdő igénybevétele esetén az igénybevevő erdővédelmi járulékot köteles fizetni.

(2) Az erdővédelmi járulék mértéke

b) erdő mezőgazdasági művelésbe vonásáért hektáronként

ba) természetes és természetsszerű természetességi állapotú, valamint védelmi elsődleges rendeltetésű erdő esetén az erdővédelmi járulékalap hússzorosa;

c) erdő időleges igénybevételeért hektáronként és évenként

ca) természetes és természetsszerű természetességi állapotú, valamint védelmi elsődleges rendeltetésű erdő esetén az erdővédelmi járulékalap háromszorosa;

Evt. 82. § (3) Nem kell erdővédelmi járulékot fizetni,

a) amennyiben az erdő igénybevétele ellentételezéseként az igénybevevő:

ab) természetes, természetsszerű, származék-, átmeneti természetességi állapotú erdő esetén az igénybe vett erdő területénél másfélszer nagyobb területű, az igénybe vett erdővel megegyező vagy attól magasabb természetességi állapotú erdő telepítéséről gondoskodik;

(4) Az erdészeti hatóságnak csereerdősítést kell előírnia

a) természetes és természetsszerű erdő ötezer négyzetméter vagy azt meghaladó mértékű igénybevétele esetén.

Az erdő megosztása:

Evt. 86. § (2) Megosztással csak olyan erdő művelési ágú földrészlet vagy alrészlet alakítható ki, amelynek szélessége átlagosan legalább harminc méter, és területe a 7. § (1) bekezdés a)-b) pontja szerinti természetességi állapotú erdő esetében három hektárnál nagyobb, kivéve, ha a megosztás célja erdő igénybevétele.

Budapest, 2009. november 20.

Összeállította:

MgSzH Központ Erdészeti
Igazgatóság

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Az erdők természetességi állapotba történő besorolása

A 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: új Evt.) 7. § (1) alapján az erdőket a bennük található erdei életközösség természetességi állapota szerint – aszerint, hogy a természetes folyamatok és a korábbi erdőgazdálkodás együttes hatására kialakult, vagy kialakított állapotuk mennyire áll közel a termőhelynek megfelelő természetes erdőársuláshoz – **el kell különíteni**.

Az erdészeti hatóság az erdők természetességi állapotba történő besorolását az új Evt. által előírt szempontok és a 153/2009. számú FVM rendelet (továbbiakban: Vhr.) 65. § (1) alapján az elmúlt napokban **elvégezte**. Ez a rendelkezés kimondja, hogy az erdészeti hatóság a természetességi állapotot első alkalommal az Országos Erdőállomány Adattár (továbbiakban: Adattár) adatainak felhasználásával állapítja meg.

Az erdőgazdálkodók és a szakirányítók az illetékes erdészeti hatóság **kirendeltségein tájékozódhatnak** az erdőrészeik természetességi állapotára vonatkozó adatokról. Az erdészeti hatóság által az adattári adatok felhasználásával megállapított természetességi állapot felülvizsgálatát a Vhr. 65. § (3) bekezdése alapján – az erdőtervben szereplő faállomány-leírás módosításának kezdeményezése mellett – **2010. december 31-ig kérelmezhetik**.

A természetesség megállapítására vonatkozó fontosabb szabályok

Az erdészeti hatóság követve az új Evt. szövegét az Adattár adatai közül azokat vette alapul a besorolás folyamán, amelyek leginkább meghatározzák, hogy az erdőrészlet mennyire közelíti meg a természetes állapotokat. Kiemelt jelentő-

ségű az erdészeti tájehonos, a tájidegen, és az intenzíven terjedő fafajok terület alapú elegyaránya, a fafajok eredete és az erdő elegyessége.

Azon erdő természetességi állapotát, amelynek faállománya átmenetileg hiányzik (például üres vágásterület), a Vhr. 2. § (1) szerint, a véghasználat előtti, illetve a kipusztult faállomány jellemzői alapján állapítja meg az erdészeti hatóság. Ennek felülvizsgálatára a sikeres erdőesítést követően kerül sor.

Természetes erdőállapotba való besorolás, a kategória kiemelt jelentősége miatt, a Vhr. 2. § (2) pontja alapján, csak az Adattár adatai alapján nem történhet, azt mindenképpen meg kell előznie a helyszíni felülvizsgálatnak. A felülvizsgálat előtt az ilyen erdőrészeket a Vhr. 65. § (2) szerint természetyszerű erdőként lesznek besorolva.

Mivel az új Evt. az elkülönítés szempontjai között több olyan tényezőt is felsorol, amelyek az Adattár adatai alapján nem vizsgálhatók, vagy túl komplexek

ahhoz, hogy helyszíni vizsgálat nélkül eldönthetők legyenek (például bolygatatlan szerkezet, dinamika), ezért lehetőség van arra, hogy a hatóság – helyszíni vizsgálatot követően – felülbírálja az Adattár alapján megadott természetességi állapotot.

Az új Evt. és a Vhr. több szabályozása is a természetességi állapottól függően érvényesül, ezért fontos, hogy ezeket figyelembe vegyék az erdőgazdálkodás során. Külön szabályozás van érvényben például állami erdőkre vonatkozóan, illetve eltérő az eljárásrend a különböző természetességi állapotoknál erdőtelepítés, erdőfelújítás, fakitermelés, vagy erdő igénybevétele esetén is.

A természetességi állapottal összefüggő jogszabályok megtekinthetők a mellékelt dokumentumban.

Budapest, 2009. november 20.

Összeállította:

MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság

Az Országos Erdészeti Egyesület
Visegrádi Helyi Csoportjának rendezésében

ORSZÁGOS ERDÉSZBÁL

Visegrádon

2010. február 6-án, szombaton

18 órától a SIRÁLY ÉTTEREM összes helyiségében

Jelentkezni 2010. február 1-ig lehet:

Kissné Szabó Gabriellánál

2025 Visegrád, Mátyás király utca 4. • 20/9846-009

kissne@pprt.hu

Baráti asztaltársaságok részére 6-8-16 fő között terítjük előre foglalt asztalainkat.

Báli belépők: 6000 Ft/fő

Szeretettel várjuk, örömmel fogadjuk mindazokat, akik már vendégeink voltak, hallották hírünket vagy jól akarják érezni magukat.

Szállásfoglalás:

Visegrád-tours Schreck Erika • vistours@visegradtours

2025 Visegrád, Rév utca 15.

telefon: 06/26/398160 munkanapokon 8–16^h között

Megjelent az Erdőtörvény végrehajtási rendelete

A 2009. évi XXXVII. törvény – az új Erdőtörvény – végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet a Magyar Közlöny 159. számában olvasható.

A fontos jogszabály az OEE honlapján keresztül is gyorsan elérhető:
<http://www.oee.hu/pages/template1.aspx?id=1527908>

A magyar erdők jó kezekben vannak!

Az Országos Erdészeti Egyesület elnökének nyilatkozata a REKK-tanulmány megalapozatlan következtetéseiről

A Regionális Energiagazdasági Kutató Központ nyilvánosságra hozott tanulmányában azt állítja, hogy évente 3-3,5 millió köbméternyi illegális fakitermelés van Magyarországon. A sajtó felkapta a hírt, vezető napi- és hetilapok, hírportálok foglalkoztak a témával, 50-75 milliárdos fekete fapiacról beszélve.

Egyesek azt sejtetik, hogy a hiányzó fa eltüntetői maguk az erdészek, az erdőgazdálkodók – köztük az állami tulajdonú erdők kezelői, az erdőgazdaságok.

Az Országos Erdészeti Egyesület, e másfél évszázados szakmai szervezet elnökeként nem hagyhatom szó nélkül ezt a lejárató kampányt, a nemzetközileg is elismert magyar erdészet besározását!

A tanulmány készítői úgy mondanak sommás ítéletet, hogy nem ismerik a számításainkban alkalmazott erdészeti alapfogalmak valódi tartalmát – azokat félreértelmezik, így helytelen következtetésekre jutnak.

Alapvető hiba, hogy olyan értékeket használnak fel, melyek a szárazföld legösszetettebb ökoszisztémájának csupán a modellezésére alkalmasak, könnyvelői szemléletű leltári elszámoláshoz viszont nem. Ennek belátásához egyetemi szintű faterméstanai képzettségre volna szükség. Az erdő esetében az alapadatok lehetséges szórásának mértéke egy nagyságrenddel meghaladja a kimutatott eltérés értékét.

Ezt az „eredményt” tényként kezelni súlyos szakmai és matematikai hiba!

A tanulmány állítja, hogy a feltételezett illegális famennyiséget is felveszi. Ezt alátámasztani kívánó elemzésében következtetlenül és hibásan alkalmaz statisztikai adatokat. Olyan szakszerűtlenül megválasztott váltószámokat használ, melyek önmagukban is a kimutatni szándékozott hibával összemérhető nagyságú számítási hibát okoznak.

A szerzők elegánsan túllépnek számításai szakmai és matematikai ellentmondásain. Például az egyik év kalkulált háztartási tűzifa-felhasználásának mértéke önmagában meghaladja az ugyanazon esztendőre számított teljes fakitermelést. A tanulmányban ugyanekkor a feltételezett illegális fakitermelés értéke negatív. Ez nyilvánvalóan lehetetlen.

Egy komoly, nyilván jelentős anyagi támogatással készült tanulmányban ilyen elemi hibákat elkövetni, azokat publikálni több mint meggondolatlanság.

A tanulmányból a média súlyos következtetéseket vont le és tett közzé. Ezek egyike szerint az „eltűnt fa” haszonélvezői maguk az erdőgazdálkodók, erdészek – akiknek érdekében áll az átláthatóság akadályozása.

Tudni kell, hogy Magyarországon az erdők mintegy felét az állam, a fennmaradó részt pedig a magán erdőgazdálkodók kezelik, az erdészeti hatóság által szabályozott és ellenőrzött formában. A kitermelt faanyag minden köbméterével el kell számolni.

A hatóság mellett az állami erdőgazdaságok következetesen felállított szervezeti rendszere minden fakitermelést többszörös visszacsatolással ellenőriz. Nyilvántartásaikat könyvvizsgálók hitelesítik, működésüket testületek felügyelik. Ha ekkora mértékű illegális fakitermelés lenne a háttérben, arról minden érintett erdőgazdasági szereplőnek tudnia kellene.

A 3,5 millió köbméter illegális fakitermelés nyomait az erdőkben a laikus állampolgár is látná. E mennyiség csaknem 1 millió lakos téli tűzifa szükséglete.

A feltételezés szerint tehát a falopásban minden tízedik honfitársunk cinkos!

Az illegális fakitermelés valóban jelentős probléma, ám mértéke a tanulmányban feltételezettnek a töredéke. Ellene az erdészek a hatóságokkal együttműködve, személyes biztonságukat is kockáztatva küzdenek.

A tanulmány hamis következtetéseit, rágalmaikat visszautasítom egy olyan szakterület képviselőjeként, mely évszázadok óta, esküvel megerősített hivatásának tekinti az erdővagyon gyarapítását, korrekt kezelését.

A feltételezés a hatóságok tevékenységét is megkérdőjelezi, miközben Magyarországon Európa egyik legszigorúbb erdőtörvénye működik, Európa legrészletesebb erdészeti adattárára alapozva. Felháborodásomnak adok hangot az ő nevükben is!

Tisztelt tanulmányírók, kérem, ne terjesszenek rémhíreket a sajtón keresztül! Állításaikat hitelt érdemlően támasszák alá, vagy tartózkodjanak egy közcélokat szolgáló, háromszáz éve megbecsült szakterület módszeres lejáratásától!

Dr. Pethő József

az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke

Az Erdészeti Tudományos Intézet székhelye 2009. szeptember 18. napjától megváltozott.

Az új székhely:

2600 Sárvár, Várkerület 30/A

Elérhetőségek:

Levélcím: 2601 Sárvár; Pf.: 51.

Telefon: 06-95/320-070 • Telefax: 06-95/320-252 • E-mail: erti@erti.hu

Felhívás az ÉV ERDÉSZE 2010. versenyre

Ötödik alkalommal hirdeti meg az Országos Erdészeti Egyesület az „Év Erdésze” versenyt, amelynek jövőre a Mecseki Erdészeti Zrt. ad helyet.

A verseny időpontja: **2010. május 28-29.**, helyszíne: Pécs és a Mecsek.

A név szerinti nevezés határideje: **2010. április 15.**

A hagyományoknak megfelelően a verseny az „Országos Bányász – Kohász – Erdész Találkozó” felvezető szakmai programja.

A verseny célja a szaktudás gyarapítása, korszerűsítése mellett az erdészhiatás rangjának emelése, a szakma népszerűsítése és az **erdésztechnikusok** baráti-szakmai **kapcsolatainak** elmélyítése.

A versenyt az Egyesület jóváhagyott versenyszabályzata alapján szervezzük. A versenyszabályzat 2009. november 10-étől letölthető a www.mecsekerdo.hu honlapról, illetve elérhető a helyi csoportok titkárainál.

A szervezők várják az erdészeti zrt.-k nevezését, valamint a MEGOSZ által delegált erdész kollégákat. Az Egyesület és a Szervezők barátsággal várják a **háziversenyek helyezetteit**, a versenyzők **vezetőit** és **biztatóit** is. A kísérek jelentősen emelik a szakmai vetélkedő rangját, hozzájárulnak a versenyzők elismeréséhez.

Schmotzer András
OEE alelnöke

Szőnyi János
helyi csoport elnöke

Famaffia

Fotó: Pápai G.

Ózd környéki csendélet

Erdőtörvény a fák alatt!. Mindig is (fa)szálka volt ennek a a paragrafusnak a megalkotása parlamenti képviselőink szemében. Ha elkészül, a védett erdőkben nehezebb, a nem védettekben viszont könnyebb lesz a fakitermelés. Az illegális erdőirtókkal szemben keményebben lépnek fel, a bírságok a többszörösére nőnek, a büntetést, mint sok mást, az APEH, hajtja be. A falopások megelőzése érdekében, a fák elszállítására és eladására csak a megfelelő hatósági engedélyek birtokában lesz lehetőség. Az engedély nélküli kitermelés a magánerdőket érinti inkább, a falopás (beszerzés) az államiakat. Napjainkban főleg a Duna-Tisza köze, a Kiskunság valamint Zala megye a veszélyeztetett terület. A falopás terjed, mint a járvány, nem szájról szájra, csupán ágról ágra száll. A rendünk őrei, erdeink erdészei, nemzeti parkjaink természetvédei egyelőre tehetetlenek, olykor már belefásultak az ügybe. Az érintettek egyelőre fapofával kísérik az eseményeket.

Ha valaki a biciklijén néhány kiló fát hazacipel, szabálysértés. Ügyét a jegyző bírálja el, s legfeljebb százezer forintba büntethető. Az összeg behajtása rendszerint gondot okoz, az elkövetők (gyűjtők) nem rendelkeznek rendszeres jövedelemmel. Sajnos a tüzelőfa mellett egy-két értékes fajt is kivágnak.

Rendelkezés ide vagy oda, nyakunkon a tél, s országszerte emelkedik a falopások száma. Egyes médiumok szépítve a dolgot fagyűjtésről, mások megélhetési bűnözésről számolnak be ez ügyek-

kel kapcsolatban. Romlik a szociális helyzet, sok a nincstelen, a munkanélküli. Közben megkezdődött a szezonmunka. A megélhetési bűnözést szerényebben nevezhetnénk meglegedési bűnözésnek is. A fa begyűjtésével azonban még nem biztos, hogy megoldódik a nehéz helyzetben lévő családok kihűlt lakásának a helyzete. A magasabb, melegebb hőmérséklet elérése érdekében kályha is szükségeltetik. Mi van, ha már az is működésképtelen, kiégett belőle a samott, kilyukadt az oldala, nem csukódik az ajtaja... csupán egy megoldás marad. Vagy kettő. Például nagy-nagy tüzet raknak a szoba közepén, másik megoldásként a begyűjtött fa mellé begyűjtenek még egy-két kályhát is. Például valamelyik módosabb szomszédtól, aki már úgyis

modern kandallóban égeti a Tüzépen vásárolt tűzifát.

De nemcsak a nehéz körülmények között élők (szegények, munkanélküliek) gyűjtenek, hanem sok erdőben gépesített tolvajbandák működnek. Tehát dívik a szervezett (fa)bűnözés. Ez idáig több helyen rendőrség, polgárőrség faluőrség vigyázta az erdőket, azok környékét, útjait, az illetéktelen elvitel megakadályozására. Védekezésként az utakon van, ahol sorompókat állítanak fel. Jelzőtábla is jelezheti, hogy Stop! Állj! Fával, fás kocsival kihajtani tilos. Máshol útlezárókat tesznek ki, de olyan is van, hogy az erdőbe vezető utat kiárkolják. Ennek ellenére az üzlet megy, kelendő az akác, a nyár, a nyír... év vége előtt meg a karácsonyfának való, a fenyő. Jut belőle a szomszédnak is.

Szakemberek egy csoportja a megelőzés fontosságát hangsúlyozza. Ezek egyik formája: stílfűrész helyett munkát adni a nincstelenek kezébe, ezzel csökkenthető lenne a „meglegedési” bűnözés. De mit lehet kezdeni a famaffiával? Hogyan lehet (fa)rács mögé juttatni a szervezett bűnözőket, annak ellenére, hogy a csoportok között dúl a területi háború. Már egymás erdeit is fűrészelik. Csatározásaiknak itt-ott egész erdők látják kárát Rendőrségünknek a famaffia kereszttapa tartózkodási helyére is nehéz fényt derítenie, egyelőre megmarad a (fa)árnyékában, pedig fűt-fát megmozgatnak az illetékesek kézre kerítésére. Egyes téglák, erdei szakszóval tuskók szerint valahol a bakonyi erdőkben bujkál, mások szerint épp Nagyfán üdül. A lakosság többsége pedig némán hallgat, fásult figyelemmel kíséri a történeteket.

Halla József
újságíró

Lelassult a braziliai erdőirtás

Jelentős mértékben, a tavalyihoz képest 45 százalékkal csökkent az Amazonas mentén az elmúlt évben kiirtott esőerdők nagysága: 2008 augusztusa és 2009 júliusa között viszonylag keveset, hétezer négyzetkilométernyit pusztítottak el – jelentette a távirati iroda.

Az erdőirtás aránya a műholdas vizsgálatok 1988-as kezdete óta először csökkent kilencezer négyzetkilométer alá – mondta Carlos Minc környezetvédelmi miniszter Brazíliavárosban. Az intézet a legmagasabb értéket 1995-ben mérte, amikor több mint 29 ezer négy-

zetkilométer esőerdő tűnt el faégetés, legális és illegális fakitermelés miatt. A 2003–2004-es időszak óta, amikor több mint 24 ezer négyzetkilométer erdőt irtottak ki, folyamatos a csökkenés. A kormány a sikert a szigorú ellenőrzésnek és szabályoknak, valamint a fenntartható tevékenységek népszerűsítésének tulajdonítja. Paulo Gustavo, a Fogyasztók Világszervezetének környezetvédelmi igazgatója szerint azonban a háttérben a szója, a marhahús és a faanyag iránti kereslet csökkenése áll.

(Magyar Nemzet)

Állandó erdőborítottságra való átalakítás tervezése és ellenőrzése

A folyamatos erdőborítást biztosító természetközeli erdőgazdálkodási módszerek iránti szakmai és társadalmi igény ösztönzőleg hat a nem vágásos erdőkezelési üzemmódok elterjedésére. Ennek is köszönhető, hogy jelenleg a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelési üzemmódok összterülete hazánkban már mintegy 20.500 ha, melyben kiemelt szerep jut a szálaló és átalakító üzemmódoknak.

A szálalás fogalma nem, az átalakító üzemmódé viszont magyarázatra szorul: elsődleges szakmai célja az addig vágásos üzemmódban kezelt erdő szálaló üzemmódra való áttérésének megvalósítása.

Az átalakító üzemmód során történő erdőgazdálkodás tervezése, a gazdálkodás gyakorlati megvalósítása és ellenőrzése komoly szakmai kihívás elé állítja mind az erdőgazdálkodót, mind pedig az erdőrendezést.

Kitűnő példa erre a Monostorapáti Erdészeti szálaló üzemosztályai-ban folyó tervezési és gazdálkodási tevékenység.

A vágásos – korosztályos – erdő átalakítása szálaló erdővé

Az átalakítással kapcsolatban a következő kérdésekre kell választ találnunk:

Milyen korban lehet elkezdni?

Célszerű a magzókori kezdetén elindítani az átalakítást, de már előbb is lehet beavatkozásokat végezni az átmérő differenciálásra és az állomány genetikai tulajdonságainak javítására.

Milyen módszereket lehet alkalmazni?

Kb. 70 évig egy jól elnyújtott csoportos felújítóvágást (szálalóvágást) alkalmazunk, aminek végén az idős állomány 20-40 %-át állva hagyjuk. Ez az állomány óhatatlanul minőségromlást szenved a későbbiekben, viszont szükség van a kor szerkezet széthúzására, az újulat biztosítására, illetve a további vastagfa-hozamra. További 70 év szükséges a valódi szálaló szerkezet kialakításához, mely időszakban készletgondozó szálalást végzünk.

Mennyi időt igényel az átalakítás?

Azt lehet mondani, hogy a magzókori jutáshoz szükséges idő kétszere-

sét, azaz 140 évet, ui. ekkor már feltöltődtek a korfokok 0-140 évig, és nemcsak az újulat, hanem a vastagfa-hozam is folyamatosan biztosított. Ezt követően készletgondozó szálalást végzünk és csak a növedéket termeljük ki.

Hogyan lehet ellenőrizni?

Az ellenőrző eljárás során vizsgálni kell

- az újulatviszonyokat,
- az utánpótlás-állomány mennyiségét és minőségét,
- a vastagsági csoportok ideálshoz viszonyított törzsszámát és fatérfogatát,
- a növedék-hozadék viszonyokat,
- az élőfakészlet minőségének javulását, illetve azt, hogy
- átmérő osztályonként biztosított-e az állandó fatérfogat, amely feltétele a stabil vastagfa hozadéknak.

A szálaló kezelési terv felépítésének bemutatása a Monostorapáti Erdészeti szálaló üzemosztályainak terve alapján

A Monostorapáti Erdészeti területén három tömb lett kijelölve szálalásra, melyből kettő az Agár-tetőn, egy pedig a Boncos-tetőn a Monostori erdőben található. Mindegyik terület vulkánikus eredetű alapkőzetten helyezkedik el, így az előforduló genetikai talajtípusok ranker, illetve agyagbemosódásos barna erdőtalaj. Az üzemosztályok északi kitettségben 200-400 m, déli kitettségben 400-500 m magasságok között találhatók

Természetes erdőtársulások

- Hegy és dombvidéki bükkösök (*Daphno laureolae* - *Fagetum*) extra-zónálisan.
- Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (*Quercus petraeae* - *Carpinetum*).

Az átalakítás folyamata és várható időtartama

Jelenleg mindegyik üzemosztály faállományai 60-80 év közöttiek. Ezekben az erdőrészekben még kevés a célátmérőt elért egyed, elsőként célszerű csak a beteg, rossz genetikai tulajdonságú fákat kitermelni, majd differenciálni kell az átmérőeloszlást is. Körülbelül 20-30 év múlva számíthatunk arra, hogy a fakitermelések nagy részét a célátmérőt már elért egyedek adják. Mivel a faállományok közel egykorúak, elkerülhetet-

len lesz bizonyos számú fa túltartása, melyek kivágását amennyire lehet, el kell nyújtani, hogy megfelelő minőségű utódállomány nőjön fel. Ahogy a felső szintből fogynak a fák, egyre több helyen indul növekedésnek a fiatal állomány. Az egykori lécek közepén erősebb egyedek fejlődnek, a széleken gyengébbek. Mindegyiknek meg van a szerepe az erdőben.

Amikor az immár szálaló szerkezetű utódállományból anyaállomány lesz, és a folyamatos magtermésekből újra meginduló természetes felújulással elindítják az utánpótlás-állomány kifejlődését, akkor ez a második generációs utódállomány már valódi szálalóerdővé válik.

Az átalakítás időtartama attól függ, hogy az egykorú erdő, amelyből kiindultunk, mennyire volt homogén. Az itteni adottságok között 100-130 év kell ahhoz, hogy a szálalóerdő szerkezete kialakuljon. Az átalakítási időszakban az erdőtömbbe évenként kell belenyúlni, de az azonos nyilvántartási egységekbe (erdőrészek) csak 5 évenként szabad visszatérni (szünetelő szálalás). Az átalakítás megkezdése bármilyen korban történhet, de legkedvezőbb a már tartós magtermést adó, de még fiatal állományokban.

Az átalakítási időszakban a fakitermeléseknél az értékmaximumukat elért, elsősorban a célátmérő fölötti faegyedeket kell kitermelni, illetve azokban a vastagsági csoportokban kell csökkenteni a törzsszámot, amelyekben a vágásos erdő átmérőeloszlás görbéje a szálaló erdő görbéje fölött halad, de csak olyan mértékig, hogy az erdőszerkezet ne lazuljon fel túlságosan, az erdőklíma ne sérüljön.

A használatok során alkalmazandó általános irányelvek

- Az átalakítási időszakban azokban az erdőrészekben, ahol a fák még nem érték el a magzókori kezdetét, szálanként kell a kitermeléseket elvégezni abból a célból, hogy az átmérőeloszlást minél jobban differenciáljuk és a fák átlagos törzsmínőségét javítsuk.
- Az átalakítási időszakban azon erdőrészekben, ahol a fák már elérték a magzókori és magtermés várható, ott az erdőgazdálkodó a megfelelő köze-

lítési hálózat kialakítása után inkább elnyújtott, ellipszis alakú lékeket termeljen ki az erdőállományból. A lék alakját kismértékben befolyásolja a kitettség és a lejtésviszony is, de legjobb a közel észak-dél irányba nyújtott lék. A lékek egy-másfél fahossz hosszúak, és fél fahossz szélesek legyenek induláskor, valamint a lékek közötti távolság minimum kétszeres fahagasság legyen. Ha az árnytűrő fafajok felújulásának akarnak kedvezni, akkor a lék végleges területe 400-500 m², ha a fényigényeseknek, akkor 800-1000 m² között legyen. A lékek bővítését úgy kell megoldani, hogy a megjelent újulatfolt megerősödése és belőle a léket idős korára kitöltő néhány fa felnövekedése biztosítva legyen. A lékeket kezdetben olyan helyeken kell kijelölni, ahol minőségileg gyengébb csoportok állnak. Lékeken kívül szálanként csak a beteg vagy a célátmérőt elérő egyedeket vehetik ki.

- A fedettség (az állomány záródása, az újulatot is beleértve) nem csökkenthet 70% alá (ideálisan 100 %).
- A lékekben kialakuló utánpótlás-(tartalék) állományt sűrűn kell tartani, hiszen ezekből pótlódnak a kivágott fák. Az egy-egy lékben fejlődő újulatcsoportból csak annyi fára van szükség, amennyi a léket benövi idősebb korára, ez ideális esetben 1-2 értékes fát jelent. Beavatkozást csak akkor végezzünk, ha a lék közepén lévő néhány értékes egyedet böhöncös, rossz alakú faegyed veszélyeztet. Ezeket a beavatkozásokat a lékhez közeli egyéb munkálattal egyidejűleg elvégezhetjük.
- A betegség miatt elhaló faegyedek csak akkor távolítandók el az állományból, ha a fertőzés tovább terjedhet és várhatóan komoly károkat okozhat. Néhány elhaló és elhalt fa hasznos a jól működő erdei ökoszisztémának, ezért minimum az élő-fakészlet 5%-a körüli (álló és fekvő, vastag és vékony) őshonos holtfa megtartására kell törekedni.
- A társuláshoz nem tartozó termőhelyidegen vagy idegenhonos fafajokat szükség szerint vissza kell szorítani, az agresszíven terjedőket el kell távolítani.
- Kitermelések során az utánpótlás-(tartalék) állományra maximális védelem vonatkozik. Csak a lombhullást követően, fagyos, száraz időszakban – lehetőleg hóborítás mellett – szabad dönteni, közelíteni. Közelíteni csak a kijelölt utakon szabad.

- Abban az esetben, ha forwarder nem áll rendelkezésre, akkor az értékmegőrző hosszolást a tő mellett kell elvégezni, és választékban, illetve választékrakatban kell közelíteni.
- Az erdei munkásokat ösztönözni és kötelezni kell a lehető legkíméletesebb eljárások alkalmazására.
- A vadállomány nagyságát folyamatosan a száalni kívánt terület vadeltartó képességének minimumában kell tartani. A vadat a jelentkező vadkár esetén vissza kell szorítani.

A gazdálkodó adatfelvételi és tervezési kötelezettségei

A kezelési terv készítésének alapját az üzemterv állapotfelvételi, térképészeti alapadatai és tervleírásai szolgáltatják, amelyeket a gazdálkodó egészíti ki a tevékenység célját, módját, mértékét, térbeli rendjét, ütemezését szolgáló adatokkal.

Az erdőrészekhez törzslap és nyilvántartási lap tartozik. A törzslapot minden erdőrésztelre a szálas megkezdése előtt kell kitölteni. A nyilvántartást a gazdasági céltól függetlenül kétféleképpen lehet vezetni:

1. *Gazdasági cél a meghatározott minőségű vastagfa (célátmérő) termelése egyenletes hozammal, a folyamatos felújulás biztosítása mellett:*

A gazdálkodónak az ellenőrző felvételt az első beavatkozás utáni 5 éven belül kell elvégeznie. A főállományánál (15 cm feletti átmérővel rendelkező egyedek alkotják) az átmérő-eloszlást, a törzsszámot és a fatömeget minden erdőrésztelben körös próbával vagy törzsenkénti felvétellel kell meghatározni és a nyilvántartásban 5 cm-es átmérő-

osztályokban kell rögzíteni. A fatömeg meghatározásához a fahagassági görbe szerkesztésének szabályai szerint fahagasságot kell mérni. Az 1,3 méternél alacsonyabb állomány esetében az összterületre vonatkozó borítást kell becsülni. Az 1,3 méternél magasabb és 15 cm-nél kisebb mellmagassági átmérőjű állományelemek esetében pedig az összterületre vonatkozó záródást kell becsülni. Vizsgálni kell az egyes erdőrészek egészségi állapotát is.

Törzsenkénti felvételt csak a 3 hektárnál kisebb erdőrészekben célszerű végezni, az ennél nagyobbakban körös mintavételt javasolt. A mintaköröket az állomány egész területén egyenletesen elosztva kell kijelölni. A körök középpontját állandósítani kell, hogy a következő ellenőrző felvételt ugyanott lehessen elvégezni. A mintakörök elhelyezkedése a szálas üzemosztály teljes területére fektetett 100x100 méteres rácshálón alapul. Az első felvétel során ennek a hálónak a rácspontjaiban kell a mintaköröket felvenni, majd a későbbi felvételeknél – ha az állomány szerkezete megkívánja – a hálót egyszerű módszerekkel 70x70, majd 50x50 méteresre lehet sűríteni. A mintakörök területe 3 ár nagyságú (9,77 m sugarú kör) legyen. Az elvégzett fakitermelési beavatkozásokat a nyilvántartási lapon rögzíteni kell.

2. *Gazdasági cél a vegyes választékú, egyenletes hozamú faanyaggyerés folyamatos erdőborítás mellett vagy a talajvédelmi rendeltetés biztosítása és a vegyes választékú faanyagtermelés egyenletes hozam és folyamatos erdőborítás mellett.*

A gazdálkodónak a nyilvántartásban csak a kitermelés m³ összesen sorát kell kitölteni. Ellenőrző felvételt akkor is a tartalékállományra vonatkozó borítást és záródást célszerű rögzíteni. A kitermelhető fatömeg mennyiségének meghatározásához a 10 évente készülő erdőtervben számított folyónövedék az irányadó. A 100x100-as felvételi mintapontok sűrítésére a későbbiekben ezekben az állományokban csak akkor van szükség, ha a gazdasági célt meghatározott minőségű vastagfa- (célátmérő) termelésre változtatjuk.

A második ellenőrző felvétel időpontjáról a gazdálkodó és az erdőfelügyelő közös megegyezés alapján dönt, figyelembe véve az állomány szerkezetét, a belenyúlásokat, az újulatot, illetve azt, hogy mikor szükséges a törzsszámoszlás ismerete. A két felvétel között akár 20-30 év is eltelhet.

Kürtösi András
erdőfelügyelő

Kerületvezető erdészek figyelem!

Az Erdészeti Lapok szerkesztősége kéri a kerületvezető kollégákat, hogy aki megőrizte szolgálati naplóját, juttassa el a szerkesztőségbe. Szeretnénk ezekből a feljegyzésekből kivonatolni, és a tanulságos, érdekesebb eseményeket, megfigyeléseket közreadni. A naplókat természetesen visszajuttatjuk a feladónak. Ha fénymásolatot kapunk az is alkalmas a szerkesztésre. Megkülönböztetett figyelemmel várjuk idős erdészek feljegyzéseit.

A szerkesztőség

Nekünk aranyként csillog a bronzérem

Dr. Baja Ferenc államtitkártól, informatikai kormánybiztostól vehették át az Erdészeti Lapok digitális archívuma projekt képviselői a Magyar Tartalomipari Szolgáltatók Szövetsége e-Fesztivál multimédiás versenyén nyert díjat. 2009. november 10-én a Magyar T-Com budapesti székházában rendezett díjkiosztó gálán az Országos Erdészeti Egyesület, az Erdészeti Lapok szerkesztőbizottsága és a projektet megvalósítók, támogatók nevében – FVM, Ipoly Erdő Zrt., Stihl Kft. – megjelent *Ormos Balázs* (OEE főtitkár) és *Nagy László* (Ipoly Erdő Zrt.) vették át az erdeszetilapok.hu ágazati honlap kimunkálásért és az ebbe is integrált Erdészeti Lapok digitális archívuma megvalósításáért járó „Díjnyertes digitális multimédia alkalmazás 2009” kitüntető címet és az e-Kultúra/e-Oktatás/Magyar Kulturális Örökség digitalizálása összevont verseny kategóriában elért harmadik helyezést igazoló okiratot. A díjkiosztón *Pápai Gábor*, az Erdészeti Lapok főszerkesztője és *Lackó Zsolt* webprogramozó, az Erdészeti Lapok honlapfejlesztője is megjelent, képviselve egyben *Lengyel Lászlót* (Ipoly Erdő Zrt.) az Erdészeti Lapok honlapszerkesztőjét is. A zsűri elnöke a méltatásban külön örömtelien kiemelte, hogy egy olyan ágazat, szakma jelent meg a magyar és ezzel egyben az európai webfejlesztések rendkívül dinamikusan fejlődő iparágában, melynek kapcsán nem feltétlenül a programozás vagy az informatika jut eszébe az átlag magyar állampolgárnak. Ez a megjelenés egyben kapu a társadalom széles, eddig el nem érhető célcsoportjai felé is. Az erdészek, erdőmérnökök e projektje a maga 120 000 oldalnyi szakmai tartalmával egyedülálló értéket tett bárki által elérhető közkinccsé. S egyben létrehozta a magyar web legnagyobb és leggazdagabb, szabadszavas keresőrendszerrel ellátott tematikus tartalmát. A méltán megnyert díj az egyesület munkájának elismerésén túl egyben az egész ágazat összefogásának díja is – az Ipoly Erdő Zrt. vezetésétől kezdve a Földművelésügyi Minisztérium szakigazgatásán át az ágazathoz szorosan kapcsolódó magáncégekig – akik az értékmentésen, az értékátadáson túl felismerték, mekkora erdészeti kommunikációs potenciál rejtőzik abban, ha 150 évre visszanyúló szakmai örökségünk kulturális örökséggé válhat az internet segítségével.

Balról: Baja Ferenc, Nagy László, Ormos Balázs

Olyan honlapok előztek meg bennünket, mint a Magyar Csillagászati Egyesület hírportálja és az Örkeny Ist-

ván honlap. Így előttünk a végtelen és az örökkévalóság...

Nagy László, Pápai Gábor

A mézgás éger fájának tulajdonságai és felhasználása

Hazánk erdőterületének 2,8%-át borítja (cca. 50 ezer hektár). Az évenkénti bruttó fakitermelése 200 ezer m³ körüli. Értékes, könnyen megmunkálható fája iránt jelentős a kereslet.

Az élőfa jellemzői

20-30 m magasra nő, az ág tisztá törzs-rész 12-15 m. Általában egyenes, hengeres, de néha a tő feletti szakasz görbült. A mellmagassági átmérő 0,3-0,6 m (a véghasználati korban). Kérge fiatalon sima, szürkésbarna, sok keresztirányú paraszemölccsel, idősebb korban szürkésfekete „táblás cserepű”. A kéreg vastagsága a kortól függően 1-3 cm. Általában 40-60 éves korban termelik ki (100-120 éves korig él, de növekedése 40 év után erősen csökken).

A faanyag szöveti jellemzői

Színes gesztel nem rendelkezik („szíjácsfa”), de a külső és belső gesztrészek között kisebb színárnyalati különbségek vannak. Színe meleg, sárgás, sárgászörcs, jellegzetes sötétebb bélfoltokkal (a keresztmetszeten vese alakúak, a hosszszelvényen rövidebb csíkok). Elszórt faegyedek sötét színű (ál)gesztet képezhetnek. A hullámos évgűrűk határai elmosódottak. Szórt likacsú fa, az edények finomak, a széles, halmozott bélsugarak – amelyek az égeren kívül a gyertyán és mogyoró fájában fordulnak elő – szabad szemmel is kivehetők a keresztmetszeten. A húrmetszeten a bélsugarak gyakran sötétebb csíkok formájában láthatók. Az égerfajok jellegzetessége, hogy frissen döntve fájuk húsvörös színű, később fokozatosan halványodik.

A fatest szilárd sejt alapállományát az átlagosan 1 mm hosszú farostok adják (55-60%). Az edények elszórtak, avagy 2-7 edényből álló, húrirányú csoportokban fordulnak elő, gyakoriságuk csökken a vastagabb évgűrűk késői pásztájában. Az edények 50 mm átmérő körüliek, mennyiségi részarányuk 25-30%. Az edényelemek közt gyakran látható létrafokos áttörés. A bélsugarak közép magasak (300 mm), de keskenyek (10-12 mm). Mennyiségük 10-

Virágzó égeres (fotó: Börcsök Zoltán)

15%. A bélsugártükrök jól láthatók, növelik a fa esztétikai értékét. Az edényekben tölisz nem található, nyitottak.

Fahibák, károsodások, tartósság

Az égernek viszonylag kevés a károsítója, de idősebb korban (40 éves kor után) gyakori a bélkorhadás, ill. a fagy-

repedések mentén keletkező gombafertőzés. Ezek általában fehér, ill. egyes típusú, világossárga korhadás formájában jelentkeznek (Fomes, Pleurotus fajok).

A törzsfa kedvező alaki tulajdonságú, egyenes, hengeres, de ritkán ér el nagyobb méreteket. A fatest belső fahibái közül e fafajnál is a göcsösséget kell kiemelni (gyakoriak a korhadt göcsök), megfigyelhetők rendellenes elszíneződések is (ezek utólag is keletkezhetnek vizes tároláskor, szárításkor). Az éger feldolgozásának tervezésekor fontos figyelembe venni, hogy a kitermelt faanyag a biológiai károsítókkal szemben kevésbé ellenálló, fülledékeny. Így hengeresfa fűrészelését legkésőbb augusztus végéig el kell végezni. Furnérüzemekben célszerű a rönköket vízben tárolni.

Tartósság:

- szabadban: 5-20 év
- vízben: kb. 500 év
- szárazon: kb. 400 év

Tartóssága állandó nedvességi hatás mellett kiváló, ezért már a rómaiak is szívesen alkalmazták vízbe épített műtárgyakhoz. Velence és Amszterdam egyes városrészei is égercölöpökön nyugszanak.

Változó klimatikus igénybevételek esetén (szabadban való tárolás, felhasználás) az éger fája nem tartós. Így java-

Éger faanyag bélfoltokkal (fotó: Börcsök Zoltán)

* NYME

solható a belső téri, ill. a víz alatti felhasználása. Kültéri felhasználás esetén a védőszeres kezelés nem nélkülözhető.

Fizikai és mechanikai tulajdonságai

A mézgás éger közepesen lágy, könnyű fajfaj (a lágylombos fajokhoz tartozik).

Sűrűsége (kg/m³):

- abszolút szárazon: 450-510-600
- légszárazon (u = 12%): 490-550-640
- frissen termelve: átl. 820
- Pórustérfogat: 68%

Zsugorodás %-a:

- hűrirányban: 9,3
- sugárirányban: 4,3
- rostirányban: 0,4
- térfogati: 13,6

Tehát nem tartozik az erősen zsugorodó fajok közé, de a hű- és a sugárirányú zsugorodási hányados a vetemedési („teknősödési”) hajlamot mutatja. Az égerek rosttelítettségi határa viszonylag nagy: 32-35%.

A légszáraz állapotra (u = 12%) vonatkozó szilárdsági jellemzők (a rostokkal párhuzamosan) [MPa]:

- nyomó (bütü): 31,0–54,8–77,0
- hajlító: 44,0–97,0–172,0
- nyíró: 3,0–4,5–6,5
- húzó: 55,0–94,0–140,0

Statikus hajlító rugalmassági modulusz (MPa): 9 500–11 700

Ütő-hajlító munka (szilárdság) J/cm²: 2,5–5,4–10,8

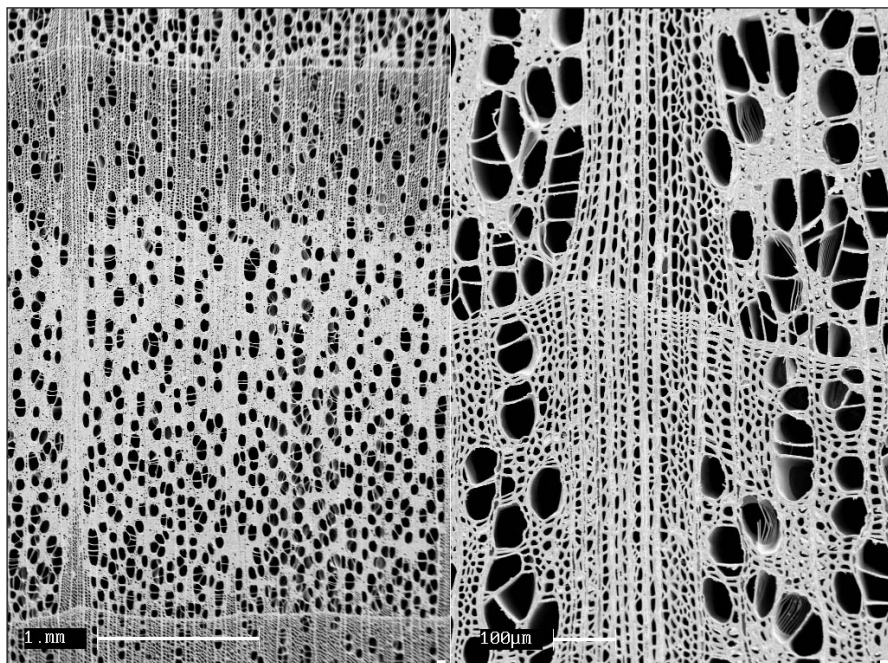
Keményiség (Brinell) MPa:

- bütü: 33,0 - 38,0
- oldal: 7,0–8,0–17,0

Az adatok értékelése azt mutatja, hogy az éger viszonylag könnyű, puha fája kedvező szilárdsági és rugalmassági jellemzőkkel rendelkezik.

Kémiai összetétel [%]:

- extrakt anyagok:
- vizes kivonás 2,5
- benzol-alkoholos kivonás 3,8
- cellulóz: 43
- hemicellulózok: 23
- lignin: 25

Éger faanyag pásztázó elektronmikroszkópos képe (fotó: Bariska Mihály)

– járulékos anyagok: gyanta: 0,87; csersav 2,5; keményítő 1-2; zsír (viasz) 2,8; hamualkotók 0,5.

A kergét korábban felhasználták csersav nyerésére, mert azt 4,5%-ban tartalmaz.

Az éger erdei választékai [%]:

- furnéripari rönk (elsősorban hámozási célra): 2-3;
- fűrészipari rönk: 30-32;
- papírfá, rostfa (forgácsfa): 40-45;
- tűzifa (az alacsony fűtőérték miatt tűzifát csak az egyéb célra nem alkalmas farészekből készítenek): 20-25.

Megmunkálási sajátosságai

Az éger fűrészipari feldolgozásakor a fülledékenység miatt nagy figyelmet fordítandó a gyors felfűrészelésre (kevésbé fülledékeny, mint a bükk vagy a gyeptyán). A fűrészárurakatok szakszerű kialakítása, takarása a faanyag elszíneződése, foltosodása miatt is fontos. A hézaglécezett fűrészáru két évig is tárolható.

Az éger fűrészáru jól szárítható, de figyelmet (óvatosságot) igényel a nagy zsugorodási anizotrópia. Megfigyelhető még mesterséges szárításkor a fűrészáru elszíneződése (foltosodása). Ez megelőzhető speciális klímakezeléssel (telített vízgőz mellett rövid ideig 95 °C-ra való felmelegítés). Az éger fűrészáru természetes szárításakor 6 hónap alatt érhető el a 20-24% fanedvesség. A mesterséges szárítás ideje (10%-ig) a vastagságtól függően 10-20 nap (kb. 1/3-a a tölgynek).

Az éger Európában még ma is fontos furnéripari fajfaj (jelentősége azért csökkent, mert a divatos „biobútort”-gyártás fűrészáru alapanyagot igényel). Kiválóan hámozható, hasítható. A furnér szárításakor előnyös, hogy a geszt és a szilárd nedvességtartalma közel azonos.

Az éger mechanikai megmunkálása (fűrészelés, gyalulás, marás) nem jelent nehézséget, de nagy előtolások alkalmazásakor a felület bolyhosodásra hajlamos. Kiválóan esztétizálható. Az éger könnyen és jól ragasztható mindenféle ragasztóanyaggal. Ugyanaz vonatkozik a szegezésére és a csavarozására. A különböző felületkezelő anyagok alkalmazásakor figyelembe kell venni nagy csersav- és zsírtartalmát (a felületet esetenként semlegesíteni kell). Egyébként jól pácolható (pl. dió, mahagóni stb. színekre) és a különböző eljárásokkal jól lakkozható. A ma divatos tömörfa frontfelületek esetén („biobútorok”) a lakkozás helyett elterjedt a fe-

Frissen vágott éger rakat (fotó: Börcsök Zoltán)

(folytatás a 384. oldalon)

Díj az elhivatottságért, a példamutató munkásságért

Tizedik alkalommal került sor a Mecseki Erdőkért Díj kiosztására. A Mecseki Erdészeti Zrt. azokat a munkatársakat tüntette ki az elismeréssel és pénzjutalommal, akik munkásságukkal, elhivatottságukkal példát mutattak.

Matyók József erdésztechnikus, a Sellyei Erdészet területvezető erdésze.

Appl Gábor erdésztechnikus, a Sásdi Erdészet területvezető erdésze.

Heltné Zsided Anna, az Árpádtetői Erdészet vezető könyvelője.

Hohn Miklós okleveles erdőmérnök, az Árpádtetői Erdészet igazgatója.

Róna Zsolt okleveles erdőmérnök, a Pécsváradi Erdészet erdőgondnoka.

Balogh Tibor, a Szigetvári Erdészet vadászati munkatársa.

Scholtz Péter okleveles erdőmérnök, erdőművelési főmunkatárs, Központ.

Nyári Erika mérlegképes könyvelő, Központ.

Szuper Józsefné titkárságvezető, Központ.

Társadalmi díjazottak:

Dr. Marosi György okleveles erdőmérnök, az Erdészeti Tudományos Intézet gazdasági igazgatója.

Schóber József, a Mindszentgodisai Általános Iskola igazgatója, aki: nagy szerepet vállalt a Sásdi Erdészet területén megtalálható „Fekete István Tanösvény” és park kialakításában, az erdőgazdálkodás bemutatásában és az iskola korosztály környezeti nevelésében.

Meghívó

*Barátsággal meghívjuk Önt
az Országos Erdészeti Egyesület 141. Vándorgyűlésére,
Pécsre, Európa Kulturális Fővárosába.*

Időpont: 2010. május 18–19.

A rendezvény rövid programja:

május 18. (kedd)

*polgármesteri köszöntő a város főterén, szakmai programok,
erdészeti emlékavatása, baráti találkozó*

május 19. (szerda)

ünnepi közgyűlés, szakmai kiállítások

*Kérjük, részvételi szándékát legkésőbb február 20-ig jelezze a
www.vandorgyules.hu honlapunkon található programismertető
alapján.*

Dr. Pethő József

*az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke*

Káldy József

*a Mecseki Erdészeti Zrt.
vezérigazgatója*

MECSEKI ERDÉSZETI ZRT.
természetes úton...

Fenntartható bioenergia-termelés

Fenti címmel rendezett konferenciát az FVM Gépesítési Intézete Gödöllőn 2009. október 29–30-án. Az első nap előadásai az „Energia szántóföldről, azaz hogyan használjuk a vidéket” témakörrel szölettek.

- **Dr. Fenyvesi László** főigazgató megnyitója után az alábbi előadások hangzottak el:
- A megújuló energia és a környezetvédelem kapcsolata (KVV).
- Hagyományos és molekuláris genetikai módszerekkel támogatott nyárfanemesítés a bioenergia szolgálatában (ERTI, Sárvár).
- Miscanthus „Halmaji” energia nád szaporítóanyag előállítás új módszerei (NYME Erdőmérnöki Kar).

- Energetikai faültvények növedék vizsgálatai (Szent István Egyetem, Gödöllő)
- A fás szárú ültvények összehasonlító energetikai vizsgálat eredményei (MG Gép. Int.).

További előadások szölettek a biogáz fermentációs kísérletekről, a biogáz és a biomotor hajtóanyagoknak perspektivikus szerepéről, a hazai etanoltermelés előrejelzéséről a Debreceni Agrár- és a Pannon Egyetem, a NYME képviselőitől.

A második nap programja a környezetkímélő növényvédelem és a növényvédőszer témakörrel foglalkozott.

Az elhangzott előadások a bioenergia-termelés széles spektrumáról adtak tájékoztatást, ahol döntően fiatal kutatók sze-

repeltek. A hozzászólások során vita bontakozott ki az ültvényekben az akác – özönfafaj, visszaszorítandó fafaj – szerepéről, holott a növénytermelésből energetikai célokra átengedett földek többsége száraz adottságú homok vagy barna erdőtalaj-változatok. Az ilyen talajok többségén csak az akáctermelés rentábilis.

Örömmel állapítható meg, hogy az erdészet, illetve a fatermelés jelentős súlyt képviselt a programokban, érzékelhető az agrár- és az erdészeti műhelyek együttműködése.

Javasolható az érintett témakörben az ökonómiai, földhasználati, agrárpolitikai kérdések vizsgálata. Az „Energia szántóföldről” program feltételezi az agrárszerkezet jelentős módosulását, több százezer hektár szántón valamilyen bioenergia-termelést.

Dr. Erdős László

A szépségesen szép Rétyi Nyír

Erdélyben, Háromszéken mindannyiunk természeti szépségélménye a Rétyi Nyír. Nyáron pezsdítő, télen üdítő, tavasszal a harsenő lomboszat és a fák talpa alatt lévő fű zöldjével harmonizáló fehér törzsek kápráztatnak el, télen a hó fehérjére fahajazat szédítő erdei bolyongásra embert és menedéket kereső állatot. Bizony a Nyír hajazata majdnem görbült, amikor évtizedekkel ezelőtt az öreg fák dűledeznikek kezdtek, amikor fesztiválózó taposták szét az aljnövényzetet, s a Nyír értelmetlen csatomázásával vérét vették – vizét csapolták – ennek a csoda erdőszigetnek, s amikor a csordánépek mellett marhák taposták-legelték az apró fácskákat.

A Nyír arra is példa, hogy rettentő és pusztító időszakokban is ki kell állni bizonyos ügyek képviselőjében. A Nyír dr. Nagy Lajos Réty monográfiájának főhőse, de előtte a közülünk korán eltávozott Kovács Sándor botanikus írt monográfiát, amely egykori kiadásának egyik szorgalmazója és támogatója lehettem, a kis füzet és a vaskos könyv megjelenése közben előbb az erdészet, majd a Pro Natura mozgalom épített kerítést körülötte, amely Nyír-mentőnek bizonyult. Költőt parafrázálva: szinte sercent, úgy nőtt a fa.

Dr. Nagy Lajos nemcsak könyvet, fát is ültetett. És ami a legfontosabb, sok elmentmondás, máig zajló erdőtulajdon vita ellenére a helyi vezetés is igyekszik a köztudatba plántálni a nyírkultuszt, a Nyír védelmének, megőrzésének szükségességét, a község szimbólumfájaként emelését.

A minap bevetttem magamat a gyönyörűségei erdőbe. Az összké-

pet az egészséges, immár a természetes felújulásból fává cseperedett nyírfák rajzolják a benne bókászó elé, ezt a képet, örömünkre egy-egy a rozsdabarna leveleit télen is őrző – valamikor nagy erdőseget alkotó – mocsári tölgy színezi át, a buja, mohás aljnövényzetből kidugja ágacskaát a legfrissebb nyírnemzedék, a szomszéd milleniumi fenyves fái fenyőmag-fellegetek irányítanak a Nyír fölé és ott széthintik azokat, ezekből itt-ott ki is kel az erdei fenyő sötét zöldjével élénkítve a nyíres fehérfüggönyét. Nyomul a régi tavacska helyén a mézgás éger is, és valahonnét, egy nyárfá is behintette pihébe burkolt és a szelek szárnyára bízott magvaival a terület.

És ami természetessé teszi, az élet ciklikusságát, a születés és elmúlás képes-könyvévé szépíti a Nyírt, az a földre zuhant öreg nyírfák teste, amelyek mellett megilletődve áll meg az ember és saját életútját, sorsát akaratlanul is a nyírfakéval méri össze.

Viszont a Nyír védelmét ellátó kerítés is összerogyott itt-ott.

Hátha ennek is lehet valamiképp orvoslása.

Kép és szöveg: **Sylvester Lajos**
Sepsiszentgyörgy

Tanösvényavatás a Hajagban

2009. október 28-án adta át az erdőlátogató közönségnek a Hajagi Véderdő EBT a de minimis támogatási forrásból az erdőbirtokosság területén, Szentgál község határában létesített Óriás pöfeteg tanösvényt, mely nevét a sziklák közt gyakran fellelhető jóízű gombáról kapta. A meghívottak a környező városok turistái és a közeli települések önkormányzatai, iskolái voltak. A szervezők nagy öröme szolgált, hogy megjelent a Veszprém Megyei Természetbarát Szövetség elnöke, *Mag Éva*, a Veszprém Városi Természetbarát Szövetség elnökhelyettese, *Kovács Lajos*, aki a Veszprémi Építők Természetbarát Egyesületet is képviselte. Az érdeklődők nagyobb részét az ajkai Bánki Donát Természetbarát Egyesület tagsága tette ki, akiket *Káldi Géza* aranyjelvényes túravezető, elnök vezetett. Herend város önkormányzata, a természetvédelmi és az erdészeti hatóság is képviseltette magát. Az ide látogatókat barátságos tábor-tűz, egyszerű vendéglátás fogadta.

A megjelenteket *dr. Markó Lászlóné*, az erdőbirtokosság elnöke köszöntötte. Röviden bemutatta az erdőbirtokosságot és elmondta, hogy a legfőbb célkitűzésük ezen a vadregényes erdőterületen a XXI. század elvárásainak megfelelően az erdő védő hatásainak és közcélú szolgáltatásainak biztosítása. Ezért a szállást is nyújtó faházukban nyáron erdei tábor működik. Az ide látogatókat saját turistaút-hálózat segíti abban, hogy minél jobban megismerjék a Bakony harmadik legmagasabb hegyét, a 646 méter magas Középső- vagy Fekete-Hajagot. Táblán látható és nyomtatott térképek mutatják a séták és túrák útvonalait, melyeket végigjárva megis-

merhetjük a hajagi erdő képét, a védett, hatalmas barkócaberkenye fát, a Gombásbarlangot, a sziklaalakzatokat és az erdei emlékhelyeket. A környék iskolái, óvodái jól eltölthetnek itt egy vagy néhány napot, hiszen nemcsak szállás, de foglalkoztató helyiség is rendelkezésre áll.

Az üdvözlés után *dr. Péli Miklós* vezette végig az érdeklődőket a Ha-

jag geológiáját, erdőállományait és azok kezelését, fafajait, állatvilágát, cserjéit, lágyszárúit, gombáit és az erdei házirendet is bemutató hat állomásos tanösvényen. A séta résztvevői nagy érdeklődéssel szemlélték a Bakonyban is páratlan terület érdekességeit.

Bús Mária

Eladó egy **STEYER 19S24/K35/4x4** típusú, 1990/09 évjáratú, három oldalra billenthető platójú, terepvtáltós, összkerékhajtású, **Hiab071** daruval szerelt (+ kanállal) teherautó.

Hathengeres dízelmotor, 9726 köbcenti, 182 kW, jó állapotú gumik, fiatal akkumulátorok, magyar rendszám, törzskönyv, daruvizsga, szerviz, 330 000 km.

Irányár: 4,2 M Ft+áfa

Megtekinthető: 2000 Szentendre, Kőzúzó utca 5/a

Tel.: +36-30-942-8060

Őszi nagyrendezvény a Szombathelyen

Dr. Stark Magdolna előadása

Rauch József beszámolója

„Itt van az ős, itt van újra!” A lombok színeződése és az időjárás zordabbra változása természetesen nem kerülte el a Helyi Csoport vezetőségének figyelmét sem, így a háttérben folytatott szervezőmunka gyümölcseként a megjelent mintegy 70 fő, köztük számos magánerdőgazdálkodó, remek és hasznos előadásokat hallhatott *dr. Nagy Dániel* főosztályvezető, valamint *dr. Stark Magdolna* egyetemi docens előadásban és végig gyönyörködhetett egy csodálatos utazás élménybeszámolóját is.

A rendezvényt *Nagy Imre*, a Helyi Csoport elnöke nyitotta meg. A köszöntőt követően *dr. Nagy Dániel* főosztályvezető próbált rávilágítani az új (2009. XXXVII. tv.) és a régi (1996. LIV. tv.) Erdőtörvény közti különbségekre és szemléletes gyakorlati példákon keresztül igyekezett rámutatni a változás szükségességére. Mint elmondta az 1996. XIV. törvény óta eltelt csaknem másfél évtizedben végbement változások okán már nagyon szükségzerű volt az Erdőtörvény egyes részeinek újragondolása. Ennek következtében született meg Európa egyik legszigorúbb Erdőtörvénye, amely összességében azonban egyszerűbb szabályozást hoz a gazdálkodók számára. Sok minden változott, főként anyagi és eljárás-jogi szabályok, de a fő célkitűzés – a fenntartható erdőgazdálkodás jogi háttérének megteremtése – változatlan maradt. *dr. Nagy Dániel* szerint az új erdő törvény a „Fékek és egyensúlyok rendszere” lesz ahol a megnövekedett számú lehetőség mellé megnövekedett felelősség is társul.

Második felszólalóként *dr. Stark Magdolna* kommunikációról szóló előadását hallgathattuk. Elmélyedhettünk egy kicsit a kommunikációs folyamatok felépítésé-

ben, kielemezhattunk két, a '90-es évek közepén-végén készült, sajnos az erdészeket negatív színben láttató felmérést és megismerhettük az ÁPV Rt. számára korábban kidolgozott kommunikációs stratégiákat, amelyekből sajnos semmi nem valósult meg. Bemutatásra kerültek az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet gyakorlatba átültetett erőfeszítései, hogy az erdészszakmáról pozitív kép alakuljon ki az emberekben. Konklúzióként levonható, hogy az erdészek összefogása és megfelelő anyagi fedezet nélkül számottevő előrelépés nem várható. Egy átgondolt, hosszú távú stratégia szükséges az erdészetről kialakult negatív vélemény átforgatására, ez pedig, ha azt szeretnénk, hogy eredményes legyen, csak közös összefogással valósulhat meg.

A záróelőadásként *Rauch József* nyugalmazott erdészeti igazgató, „Brazília erdész szemmel” című előadását csodál-

hattuk meg, melyben megosztotta velünk élményeit, fényképeit és videóit, melyek egy csodálatos utazás emlékeit örökítették meg.

A rendezvényen *Petbő József* elnök is tiszteletét tette, mint a Helyi Csoport tagját természetesen mindenki ismerősként üdvözölte már. Az előadásokkal kapcsolatban számos hozzászólásban fejtette ki gondolatait.

A szakmai jellegű előadások mindkét előadója számos kérdést kapott az elmondottakkal kapcsolatban, amire mind ők, mind az elnök kifejtette gondolatait. Főként az erdészeti kommunikáció témakörhöz kapcsolódó észrevételeken és felvetéseken lehetett érezni, hogy csaknem mindenki szívügyének érzi a dolog előremozdítását de az országos egyetértés hiánya miatt igazán átütő sikert sajnos nem várhatunk.

Németh János

Erdélyi helyi csoport alakulna

„Tisztelt Elnökség!”

Az erdélyi erdészek nevében keresem meg az Elnökséget, azzal a céllal, hogy az Országos Erdészeti Egyesület Erdélyi Helyi Csoportja megalakulhasson.

Az Országos Erdészeti Egyesület is aktív szereplője a kilencedik éve szervezett erdélyi tudományos konferenciáknak. Legutóbbi rendezvényünket Gyimesközéplekon tartottuk 2009. október 24-én, melyen részt vett *Schmotzer András* OEE alelnök és *Ormos Balázs* OEE főtitkár is. Korábbi elhatározásunkat ismertettük velük, mely szerint meg kívánjuk szervezni az OEE Erdélyi Helyi Csoportját. Az OEE tisztségviselők tájékoztattak, hogy az OEE szabályai ezt lehetővé teszik. A konferencia alkalmával a nyilvánosság előtt is bejelentettem szándékunkat és a megalakuláshoz szük-

séges tíz főnél többen jelezték vissza, hogy belépnek a helyi csoportba.

A belépés egyesületi feltételeit elfogadjuk, azonban a tagdíj vonatkozásában kérünk engedményt, mivel leendő tagjaink az EMT Erdészeti Szakosztályának is tagjai és ezért mérsékelt OEE tagdíjat szeretnének, melynek általunk javasolt összege 500 Ft lenne.

Kérem a tisztelt Elnökséget, hogy legközelebbi elnökségi ülésükön vegyék napirendre kérésünket és határozzanak az OEE Erdélyi Helyi Csoport megalakulása mellett, hogy a hivatalos alakuló ülést is megtarthassuk.

Székelyudvarhely, 2009. október 24.

Üdvözlettel:

Szakács Sándor
elnök

EMT Erdészeti Szakosztály,

Pilisi trilógia: Budapest Árpád-kilátó, Mo

Parkerdő természetesen

Az Európai Unió támogatásával, és hazai források felhasználásával indult a Hármashatár-hegy térségében az a munka, mely az őshonos fajok vissza-telepítésével segíti elő a természetes élőhely kialakulását. A bejárásra *dr. Boda Zoltán*, a budapesti erdészet vezetője és *Lomniczi Gergely* kommunikációs vezető invitáltak.

A térséget a középkorban összefüggő erdő borította, melyben Mátyás korában legendás vadaskertek voltak. Az 1700-as években az erdőket kiirtották, helyükre szőlőültetvényeket és gyümölcsösöket telepítettek. A szőlőt a filoxéra pusztította ki, a gyümölcsösöket elhanyagolták, így a talaj is szép lassan lepusztult. Mintegy száz évvel ezelőtt az erodált talajra feketefenyőt telepítettek, melynek védelmében megjelentek a lombos fajok, mint a virágos kőris, a

Bánffy György színművész is (jobbra) részt vett a rendezvényen

molyhos és csertölg, valamint a szárazságtűrő és mészkedvelő cserjefajok. A „mór” feketefenyő megtette kötelességét, és most előregedve átadja helyét a hajdan őshonos fajoknak. Természetesen ezt nem önszántából teszi. A terület kezelője a Pilisi Parkerdő Zrt. egy több éven át tartó élőhely-rekonstrukciós program keretében – az említett uniós támogatással – lombos fajok telepítésével bábáskodik az új fajösszetételű erdő születésénél.

Megtudtuk, hogy 14 hektáron nem kellett csemetét ültetni, mert a kiritkult feketefenyő helyén természetes úton jelentek meg a lombos fajok, melyek alapjai az őshonos ökoszisztéma kialakulásának.

Az Árpád-kilátónál a fakitermelés munkálatait ismertette *Lomniczi Gergely*, ahová az érintett terület civil szerveződései is meghívót kaptak. *Bánffy György* színművész is bekapcsolódott a

szakmai polémiába, majd a zuhogó eső ellenére megérkezett a civilek nagyobb csoportja. A bemutató után remélhetőleg csökkenni fog az erdészetnél a fakitermelés miatt morgoló telefonok száma.

Parkerdő a gyermekekért

Befejeződött az ország legrégebbi erdei iskolájának fejlesztéssel egybekötött felújítása. A visegrádi Mogyoróhegyen 20 éve – *Makovecz Imre* tervei alapján – épült Erdei Művelődési Ház főépülete az Unió 56 milliós támogatásával megszépült, és belsőjében is korszerűsödött. A szálláshelyeknél akadálymentes utak épültek, és az oktatóeszközök is cserélődtek. A mikroszkópok a tantermi foglalkozások alkalmával, az infratávcsövek az éjszakai vadléseken tesznek kiváló szolgálatot.

Sohol nem tapasztalt aktivitással folyik a Művelődési Házban a könyvkiadás terén.

A három holló története folytatások-

gyoróhegy, Budakeszi Arborétum

Ocsovai Zoltán erdészvezető köszöntője

ban mesészerű elemekkel mutatja be az erdőben történeteket a helytörténeti vonatkozások ismertetésével. A rendezvényen megjelent pedagógusuk érdeklődve hallgatták *Békefi Andrásné* könyvismertetését. A kiadós őszi eső a Házban marasztalta a résztvevőket, így annál több idő jutott a szemléltető eszközök, megújult felszerelések megismerésére.

A Budakeszi Arborétum

*Apatóczy István*tól jött a meghívó egy nosztalgia bejárásra. Úgy gondolta, hogy a negyvenéves évforduló alkalmából összetrombitálja azokat a kollégákat, akik az Arborétum születésénél bábáskodtak, felnevelésében aktívan közreműködtek. Aki tehette eljött.

A bejárás *Galambos Gáspár* erdőmérnök emléktáblájánál szmerkélő esőben kezdődött, ahol főhajtással emlékeztünk az elhunyt telepítőre, gondo-

zóra, felidézve komoly és vidám történeteket. Az őszi színekben pompázó kertben alkalom nyílt néhány kuriózum megismerésére. Nemcsak az egyes duglászfenyő-félék ötven centit is meghaladó vastag törzsei, a hikoridió (*Carya*) termésalakja, az *Eleagnis umbellata* élénkpiros, ehető termése, az eső után csoportosan fellelhető, kosárhizláló szürke pereszke (*Tricholoma portentosum*) tette érdekessé közös sé-

Balról jobbra: Fritsch Ottó, Apatóczy István, Hibbey Alpár, Szalai Sándor, Bartha Pál, Kiss Balázs, Kissné Szabó Gabriella és Baranyi Katalin

tánkat, hanem az emlékek felidézése is. Ilyen volt az, amit *Fritsch Ottó* kotort elő emlékei bugyrából. Nevezetesen a több, mint száz évet élt erdész, *Szödi Pista* bácsi alkotta *Silvanus* szoborral megtörtént esetet.

(*Silvanus* erdő- és természetisten, a dűlők, birtokok, telkek, kertek és batárok védőistene a római mitológiában. Főként a plebejusok és a rabszolgák tisztelték. A parasztok évente erdei áldozatot mutattak be neki, a szertartásból a nőket kizárták.)

Annakidején Ottó kollégánk látogatók csoportját kísérte az Arborétumban. Az autodidakta szobrász alkotásánál hosszasan időzött a csoport, míg szakmai kalauzunk az alkotások születéséről beszélt. Ezalatt egy hölgy közelről is szemügyre vette erdeink védőszentjének a szobrászatban megszokott szemérmetességgel ábrázolt alakját. Ám a hölgy anatómiai ismereteit nem elégítette ki a diszkrétén takaró fügefalevél, hanem a végére akart járni a művész alaposágának, és kutató keze a levelek mögé „tévedt”. A csoport, derék Ottó barátunk és a kíváncsi hölgy legnagyobb döbbenetére, az idő és a fagy által meglazított férfiasággal a kezében érezhetett elégtételt azért, amiért nemtársait kizárták hajdan az éves rituálékból.

Közben a nap is kisütött, és ritkán tapasztalható hangulatban folytatódott a bejárás. Mire *Hibbey Alpár* kosara megtelt gombával, a bejárathoz értünk. Az erdészetnél folytatódott az emlékezés. Ritkán voltam ilyen meghitt kötetlen, jókedvű „szakmázáson”, ami pedig nagyon ránk fér az utóbbi időben.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Fotó: Apatóczy István

„Fahasználati tanpálya” a Zselicben

A munkabaleseti statisztikák szerint a mezőgazdaság, erdészet, halászat a legveszélyesebb ágazatok közé tartoznak, elsősorban az itt bekövetkezett halálos balesetek és foglalkozási megbetegedések száma miatt.

A fakitermelés komoly fizikai terheléssel járó veszélyes munka. Még napjainkban is évről évre halálos balesetek történnek az erdőn végzett fahasználati műveletek közben.

A 2002 és 2006 között eltelt 5 évben

675 különböző súlyosságú baleset – 3 napon túl gyógyuló, nem súlyos csontkulás, súlyos csontkulás, életveszélyes sérülés (életveszélyes sérülések, beszédképesség elvesztése, torzulás, bénulás, elmezavar esetei), halálos – történt az erdészeti ágazatban, ebből 22 halálos kimenetelű volt.

A SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. az erdészeti munkakultúra és biztonság színvonalának emelése érdekében a munkavédelmi bírságok felhasználására kiírt pályázat keretében és önerőből a Zselici Erdészet területén tan- és oktatópályát hozott létre.

A „fahasználati tanpálya” motorfűrész, közelítő és szállító objektuma lehetőséget biztosít a veszélyes munkaműveletek biztonságos körülmények közötti betanítására és gyakorlására, valamint alkalmas versenyek lebonyolítására is. A tanpálya terveit *dr. Gólya János*, az Erdőhasználati tanszék vezetője készítette, a kivitelező az Erdőgép és az Indukció Kft. volt.

Az oktató és gyakorló bázis a Ropoly alatti völgyben helyezkedik el. Ropoly vára a honfoglalás utáni időktől kezdve őrizte a Zselic mocsaras völgytalpai és erdős, meredek oldalú dombjai által képzett gyeptérrel legkönnyebben járható szakaszát. Ez a vár kőfalak nélküli cölöpvár lehetett földszáncokkal, ezért mára szinte teljesen elenyésztek a maradványok. Annál is inkább, mert a 14. században már Ropoly szerepét átvette Ropolyújvár (Kaposújvár) erődtí-

ménye, és a ropolyi várra több gondot nem fordítottak. Napjainkban vadászház áll a több száz éves település maradványain.

A Zselici erdészet ropolyi tanpályája a Soproni és baktalórántházi után harmadikként valósult meg Magyarországon.

Az avatónépszerűség 2009. október 27-én a szakhatóságok, tervezők, kivitelezők, vállalkozók, üzleti partnerek, társ erdészeti társaságok és oktatási intézmények képviselőinek jelenlétében történt.

Pintér Ottó erdészeti igazgató megnyitó beszédét követően a tanpálya „szalagfáját” az igazgató és *Merczel István* projekt menedzser vágta át motorfűrészszel.

A tanpálya komplexumot *dr. Gólya János* mutatta be az 50 fős ünnepelő közönségnek. A magyar fakitermelő válogatott tagjai a fakitermelő pályán a szerelés, a kombinált- és lánckímélő darabolás, a döntés, valamint a gallyazás műveleteit ismertették rendkívül látványosan, versenyszerű körülmények között. A projekt munkabiztonsági jelentőségét *Juhász Zoltán*, az OMMF Kaposvári kirendeltségének szaktanácsadója emelte ki. A Husqvarna motorfűrészek munka- és környezetvédelmi technikai és technológiai megoldásairól *Pinczés Péter* üzletkötő tartott rövid előadást. Az avatónépszerűség végén a vendéglátók helyi specialitásokkal kínálták meg a résztvevőket.

Az átadott tanpálya várja a régió szakiskolai tanulóit, vállalkozóit, szak- és munkabiztonsági oktatóit, valamint minden érdeklődőt a fahasználat műveleteinek gyakorlása céljából.

Merczel István

Fotó: **Pápai Gábor**

Kitüntetések a SEFAG-nál

A SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. – hagyományainak megfelelően – idén is kitüntette az arra érdemes munkatársait. A cég vezetése által 1992-ben alapított „Somogyi Erdőkért” kitüntetést – amely egy arany pecsétgyűrűben ölt testet – minden évben hárman kapják meg, akik – többnyire egy élet munkájával – sokat tettek a somogyi erdőkért. Az idei aranygyűrűs kitüntetéseket *Barkóczi István* vezérigazgató *Valent Sándor* kerületvezető erdésznek (Szántódi Erdészet), *Horváth József* kereskedelmi osztályvezetőnek, valamint *Koleszár István* a Társaság igazgatósága elnökének adta át. (lásd fotón balról jobbra). A cég 1997-ben egy másik kitüntetést is alapított, amelyre minden szervezeti egység egy-egy dolgozóját terjesztheti fel, amely elismerő oklevéllel és pénzjutalommal

jár. A 2009. év kitüntetettjei: *Szabó Tamás Zoltán* erdőművelési ágazatvezető (Marcali Erdészet), *Spingár László* kerületvezető erdész (Iharosi Erdészet), *Ruska Istvánné* adminisztrátor (Zselici Erdészet), *Tanits Tiborné* főkönyvelő (Nagybajomi Erdészet), *Kovács István* rakodó kezelő erdész (Szántódi Erdészet), *Zarka György* kerületvezető erdész (Lábodi Vadászterdészet), *Flender Mihály* kerületvezető erdész (Barcsi Erdészet) *dr. Bíró Boglárka* erdőművelési ágazatvezető (Kaposvári Erdészet), valamint *Bencs László* (Központ).

A kitüntetéseket az Október 23-i ünnepség keretében adták át, amelyen az ünnepi megemlékezést *Spingár Péter* osztályvezető tartotta. Az ünnepség az erdészhimnusz hangjaival ért véget.

Detrich Miklós

Fotókiállítás az Európai Erdők Hete alkalmából

A SEFAG Zrt. – csatlakozva az Európai Erdők hete programsorozathoz, valamint a cég két évtizedes hagyományaihoz – fotókiállításra hívta jelenlegi és

nyugdíjas munkatársait. Az idei kiállító *Zvonimir Istvan* horvát erdőmérnök, a Repaši Erdészet igazgatója, akivel az eddigi szakmai és baráti kapcsolat immár a

művészet területére is kiterjedt. Az 1966-ban született, 1993-ban Zágrábban erdőmérnöki diplomát szerzett fotós a fényképezéssel 1994 óta foglalkozik. A jelenlegi tárlat pályafutásának hetedik önálló kiállítása, de ezenkívül mintegy

ötven alkalommal mutatták be képeit Horvátországban és külföldön. Legutóbb az Erdő az erdész szemével című nemzetközi pályázat nagydíját nyerte el.

A kiállítás képeit *Bőhm István* természetfotós, a Sefag nyugdíjas fővadásza ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A megnyitót követően az alkotó egy olyan képet adományozott a rendezőknek, amelynek az eredetije jelenleg egy koreai kiállításon szerepel, ahol díjat is nyert vele. A képet *Barkóczi István* vezérigazgató vette át.

A kiállítás nyilvános volt, a rendezők szívesen fogadták az iskolásokat és a város lakóit.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

Helyben mikorrhizált erdészeti csemetek

Kezdeti tapasztalatok a HM VERGA szentgáli területén

Nyári szarvasgomba termőteste

A mikorrhíza kapcsolat jelentősége

Számos vizsgálat és kutatás foglalkozik a mikorrhíza kapcsolatok előnyeivel. Erdészeti berkekben bevett technológiai fogás, hogy a csemetekertekben spóraszuszpenzió kijuttatásával úgy-mond rásegítenek a mikorrhíza kapcsolat kialakítására. Vannak „agresszív” mikorrhíza gombák (kis pénzecskegomba, begöngyölt szélű cölöpgomba), amelyek gyorsan rátelepsznek a csemeték gyökerére és már az első években is segítik azok fejlődését. A mikorrhizált csemeték jobban bírják a stresszt, a gombafonalak révén könnyebben hozzáférnek a tápanyagokhoz, egyszerűbben jobban fejlődnek, mint a nem mikorrhizált társaik. Kevesebbet hallunk arról, ha a mikorrhíza gazdát nagyobb stressz éri, erős vadkár vagy rovarrágás, villámkár, vagy széltörés, akkor a gombapartner nem „szolidáris” elveszi, ami eddig „járt” neki.

Mikorrhizálás ehető gombákkal

Már korábban felvetődött a kérdés: ha már mikorrhizálunk, miért nem tesszük ezt ehető gombákkal, elősegítve ezzel a kettős haszonvételt. Ez idáig viszont keveset tudunk az ehető gombák mikorrhizálási hajlamáról, viselkedéséről. Nem is beszélve arról, hogy a csemetekerti mikorrhizálásra nem minden ehető gomba alkalmas. Vannak az ún. kései mikorrhizás fajok, amelyek a fafa-jokkal azok fejlődésének egy későbbi

időpontjában „hajlandók” kapcsolatot létesíteni, sok esetben a termőre fordulásuk után. Az ún. korai mikorrhizás gombák felé a figyelem a szarvasgomba termő vidékeken fordult, ezek ugyanis már csemetekorban képesek a fákkal mikorrhizakapcsolatot kialakítani. Franciaországban komoly állami támogatással kutatták a mesterséges ültetvények kialakításának lehetőségét.

A telepítés menete – helyben mikorrhizálás

2006 májusában helyben történő mikorrhizálással 1 ha-os ültetvényt telepítettünk a HM Veszprémi Erdőgazdaság szentgáli területén. A csemetekertből származó kocsánytalantölgy-csemeték gyökeréről lemostuk a földet, rövid ideig papírlapon szikkasztottuk, majd spóraszuszpenzióban áztattuk őket. A spóraszuszpenziót a nyári szarvasgomba (*Tuber aestivum*) érett, túlértett termőtesteiből készítettük. Az ültetéskor a maradék szuszpenziót a csemeték gyökeréhez locsoltuk. Az így kezelt csemeték karóval jelöltük, tövükhöz a gyomosodás késleltetésére kartonlapból készített mulcsanyagot helyeztünk el. Ennél a mikorrhizálási eljárásnál a legegyszerűbb az ültetvény telepítése, viszont a gomba számára optimális körülmények kellene. A talajelemzés alapján megállapítottuk, hogy a gomba talajigényeihez közelíthetünk meszezéssel, ezért a telepítést követően dolomitporos mész-

pótlást alkalmaztunk a csemeték körül, 2008-ban pedig aprószemcsés dolomit-szórást alkalmaztunk a sorközökben is.

Konténeres csemeték – nagyobb biztonság – pótlások

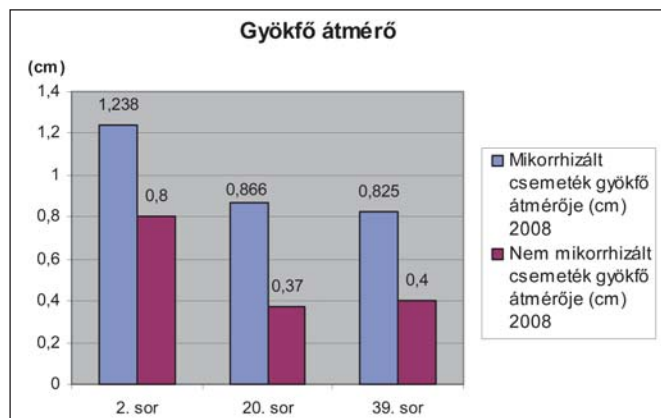
Francia és olasz tapasztalatok szerint a telepítést nagyobb biztonsággal lehet elvégezni, ha konténerben mikorrhizált előnevelt csemetékét helyezzük ki. Ebben az esetben a spóraszuszpenziót a gomba növekedésének leginkább megfelelő módon összeállított nevelő közegbe keverjük be, majd ebbe helyezzük el a korábban „steril” (más gomba spórájától mentes) körülmények között kikeltetett csíranövényeket. Egy, ill. két évig ebben a közegben neveljük a csemetékét, és ha a mikorrhíza elérte a megfelelő fejlettséget, akkor kihelyezhetjük a végleges helyükre. Az eljárást a pótlásoknál alkalmazzuk.

Körülmények biztosítása a szarvasgombának

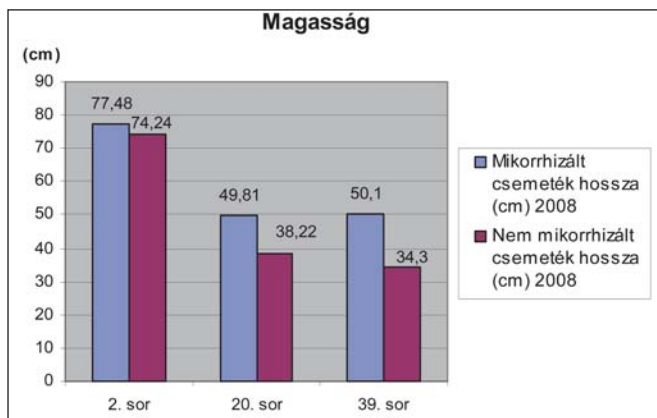
Ezt követi a gomba számára optimális viszonyok biztosítása. Amennyiben lehetséges, az ültetvény számára olyan körülményeket választunk, ami a gomba fejlődésének a legkedvezőbb: megfelelő „izolációs” távolság a meglévő erdőtől, enyhén lúgos, meszes, közepkötött talaj stb. Ha nem minden igényt elégíti ki az ültetvény elhelyezése, bizonyos tényezőkön magunk is javíthatunk, pl. meszezéssel. Erre nekünk is szükség volt.

Kihelyezett mikorrhizált tölgycsemete

1. ábra Nyári szarvasgombával mikorrhizált és a kontroll facsemeték gyökfő átmérője a szentgáli mintaterületen

2. ábra Nyári szarvasgombával mikorrhizált és a kontroll facsemeték magassága a szentgáli mintaterületen

Nyári szarvasgombával mikorrhizálódott gyökérvég

Első tapasztalatok: növekedés, és mikorrhíza vizsgálatok

A Szentgál határában létesített ültetvény talaja barnaföld, vályogtalaj. Az ültetvényben eltelepített csemeték fejlődését oly módon vizsgáltuk, hogy a fák gyökfőátmérőjét és magasságát mértük. Úgyelve a reprezentatív mintavételre, kiválasztott sorokban az összes csemetéről gyűjtöttünk adatokat. Minden sorban egy mikorrhizált facsemete mellé három, általunk nem mikorrhizált csemete lett eltelepítve kontrollnak.

A fiatal kocsánytalan tölgyek fejlődésében a különbség minden esetben a szarvasgombával mikorrhizált csemeték javára mutatkozott. A magasságban kicsi, a gyökfő-átmérőben pedig csaknem kétszeres az eltérés a mikorrhizáltak javára.

Az ültetvényben végezhető terepi mikorrhíza vizsgálat is, bár ezt célszerű az ültetvény telepítésétől számított negyedik-ötödik évben megkezdeni. Előzetes kutatásaink alapján megállapítottuk, hogy a mikorrhizált csemeték némelyikén nem, vagy nem csak a nyári

szarvasgomba mikorrhizája van jelen. Volt olyan facsemete, amelyiken bazídiumos gombafaj mikorrhizáját találtuk meg. Az is feltehető, hogy az általunk nem mikorrhizált kontroll csemeték idő közben spontán módon mikorrhíza kapcsolatot tetesítettek a környéken előforduló gombák valamelyikével. Az ültetvény korábban vadföld-

ként mezőgazdasági művelés alatt állt, tehát többé-kevésbé mentes volt más gombafajok jelenlététől. Ez a helyzet ideális gombatermesztő ültetvény létesítésére. Ugyanakkor az erdő közelsége miatt az ott spórát érlelő gombák csaknem akadálytalanul terjednek, ezért fennáll az átmikorrhizálódás veszélye, ami azt jelenti, hogy az általunk létesített szarvasgomba mikorrhíza kapcsolat mellett (vagy helyett) más gombával is

mikorrhizát képez a csemete. Ezért igyekszünk a szarvasgombának minél kedvezőbb körülményeket biztosítani (pl. meszezéssel), egyben a konkurens gombáknak pedig minél kedvezőtlenebb körülményeket teremteni.

Mi várható?

A helyben történő mikorrhizálás a gomba–növény kapcsolat létesítésének extenzív módja. Ennél nagyobb mértékű mikorrhizáltságot lehet elérni konténeres csemeteneveléssel. Az elpusztult facsemeték helyére a pótlásokat már ilyen anyagból végeztük el. A kísérlet alkalmat nyújt arra is, hogy hosszú távon értékeljük az intenzív és az extenzív eljárás eredményességét az adott környezeti tényezők között.

Hasonló talajviszonyok mellett előfordul a természetben is szarvasgomba. Amennyiben a tölgycsemeték megőrzik szarvasgomba mikorrhizáltságukat, várható, hogy 10-12 év múlva akár termőtestet is lehet majd találni a területen. Addig azonban kemény munkával kell ápolni, gyomtalanítani az ültetvényt, a pótlásokat elvégezni, közben számos tapasztalatot szerezhetünk a gomba viselkedéséről.

Dr. Szeglet Péter, Mészáros Gyula

Nyulakat a hiúznak

Egykor egész Spanyolország és Portugália, sőt Franciaország déli része is az ibériai hiúz természetes élőhelyei közé tartozott. A túlzott vadászat és az emberi beavatkozások miatt a nagymacsák közül ez lett a leginkább veszélyeztetett faj, és ma már a kihalás fenyegeti. A spanyol hatóságok bejelentették, hogy a faj védelmében házinyulakat fognak kiengedni a hiúzok territóriumára, így táplálják a nagymacskákat. Elsőként a hiúzok többségének lakóhelyéül vélt andalúziai Do-

nana Természeti Park területére engednek ki nagyobb számban nyulakat. A hiúz nem fogyasztja el az elhullott állatok húsát, ezért csak annak van értelme, ha élő nyulakat engednek el a vadonban. A Hiúz Projekt vezetője a nyulakat étrendkiegészítőnek szánja, amellyel az egyre apadó hiúzállomány általános egészségi állapota megőrizhető és javítható, továbbá a nőstény hiúzok – és így a kölykök – kielégítő táplálkozása is segíthető.

(Élet és Tudomány)

Ökoturisztikai központ Alexandra-pusztán

Új ökoturisztikai központot, illetve vadászházat avatott november 17-én a Sefag Zrt. a Csokonyavisonta melletti Alexandra-pusztán közelében. A ház tíz szobájában huszonkét szállóvendég számára van hely. Az igényes kialakítású létesítmény huszonnégy fős étteremmel és ötven fős konferenciateremmel is rendelkezik. E két helyiség egybenyitásával 80-100 fő helyezhető el, ezáltal a szállóvendégeken kívül családok, munkahelyi közösségek számára is szervezhetnek programokat. A ház a konferencia-turizmus speciális elvárásait is tudja biztosítani.

Újdonság a Sefag hasonló létesítményei között, hogy az üzemeltetés teljes mértékben vállalkozói formában történik.

A Lábod Rt. 2004-es beolvasztásakor a Sefag Zrt. a Csokonyavisonta környéki

vadászterülettel jutott a rinyatamási vadász kastély birtokába. Ahogy *Barkóczi István* vezérigazgató az új létesítmény avatáskor elmondta, a kastély olyan állapotban volt, hogy el kellett gondolkodni azon, milyen módon tudják felújítani. 2006-ban *Carlo Benetton*, a Drava Bt. tulajdonosa megkereste cégüket azzal, hogy szeretné a rinyatamási kastélyt megvásárolni. Az ezt követő tárgyalásokon olyan megállapodás született, hogy a vevő alapterületében és funkciójában azonos létesítményt fog megépíteni, az általuk kiválasztott területen.

Az új létesítményt *Barkóczi István* vezérigazgató és *Carlo Benetton* adta át a vendégeknek. Az avatóünnepségen megjelent *dr. Gyenesei István* országgyűlési képviselő, *Karvalics Ottó* a megyei önkormányzat képviselője, *Csik László* polgármester, valamint a tervező és a kivitelező cég képviselői.

Alexandra-pusztán Csokonyavisontán

tól keletre, mintegy három kilométerre található. Közel két évszázados múltja úgy indult, hogy az 1800-as évek elején a tulajdonos, *Széchenyi Imre* az egykori juhhodályok helyén gazdasági épületeket építtetett és az új helységet feleségéről nevezte el. Komolyabb fejlődésnek azonban csak később, a század vége felé indult, amikor *Széchenyi Endre* további épületekkel – egyebek között hat, összesen harminchat lakásos cselédházzal és iskolával – gazdagította a pusztát. A pusztai iskolának később, bár két közelebbi pusztai iskoláival együtt, százhusz tanulója is volt.

Még egy érdekes adalék: a gyorsan fejlődő gazdasági központot a környék már nem tudta elegendő munkaerővel ellátni, ezért a tulajdonos a Heves megyei Csányból tucatnyi cigánycsaládot telepíttetett ide. A cigányok az erdei munkákat (fakitermelés, hamuzsírfőzés, szénégetés) végezték és az ott felszabaduló helybeli munkásokat a mezőgazdaságban, illetve a termények feldolgozásában foglalkoztatta.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

(Folytatás a 373. oldalról)

lültek viaszolása és/vagy olajozása. A viaszolás előtt fontos a finom, szálirányú csiszolás. A biofelület-kezelés is összekapcsolható természetesen előzetes pácolással. Acéltárgyakkal való érintkezéskor (nedvességi hatás mellett) az égerfa foltosodik.

Felhasználási területei

Ma az éger igen keresett fafajjá vált a bútorgyártásban. Az éger fűrészáruból meleg színű, hangulatos kisbútorokat, konyhákat, sőt lakószobákat is készítenek. Kedvelt fafaj a belsőépítészetben is (pl. falburkolatok).

Fontos felhasználási terület a ceruzagyártás és egyéb tömegcikkeket, dísz tárgyakat, sőt öntőmintákat is készítenek égerből. A vékonyabb, rövidebb választékokat forgácslemezek, farostlemezek gyártására használják, de ezek papíripari célra is hasznosíthatók. Az éger kültéri és vízepítészeti hasznosítása ma háttérbe szorult a bútorigipari és belsőépítészeti felhasználással szemben. Az éger természetesen ma is fontos fafaj a furnér- és rétegeltlemez-gyártásban. A könnyen megmunkálható, meleg színű, környezetbarát faanyagot adó égernek az erdőgazdálkodásban való további felkarolása, szélesebb elterjesztése természeténél fogva indokolt!

Emlékfa a deák-kút felett

Az Országos Erdészeti Egyesület Soproni Helyi Csoportja 2008. október 15-én tartotta rendezvényét a hegyvidéken. Ennek során két emléket is megtekintettek, a Berzsényi fát és a Deák-kútnál az új millenniumi emléktáblát. Az Asztalfőn pedig az óriás lucfenyő-törzsfák meglátogatása történt meg.

Köveskúti Zoltán erdőmérnök, a TAEG Zrt. Soproni Erdészetének vezetőhelyettese, a helyi csoport titkára üdvözölte a megjelenteket. Kihasználva a ritka pillanatot, külön köszöntötte a megjelent három hegyvidéki erdészetrevezetőt: Mollayné Madas Gabi nénit, Molnár Ákos és Csapó József erdőmérnököket. A Berzsényi fáról Gabi néni hozott információkat. Eszerint a bükk fafajt igyekeztek népszerűsíteni az úthoz közel ültetett, de mára alászorult bükk egyeddel. A Berzsényi Líceumra emlékezve kaphatta a nevét a fa. A rendezvényre kiszabadított szép alakú fáról bizonyára többet is lehet tudni, de ehhez adatok gyűjtésére van szükség.

A csoport gyalogosan vonult fel a Deák-kúthoz, ahol dr. Jereb Ottó erdőmérnök tanár mondott beszédet a millenniumi emlékfáról. A szép kivitelű tábla a Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskolában készült. A tanár úr beszédét vágtalanul közöljük:

EMLEKFÁ a Deák-kút felett

Az 1940-es évek második felében gyakran jártam ezen a területen, de eleinte csak a Deák-kút vízének szépítő hatásának híre csalogatott ide. Egyik alkalommal azonban feltűnt a kút megett egy különleges feliratú kő. Szövegét azóta sem tudom elfelejteni, mely így szól:

„Ég vándora, vidd bírűl észak, kelet,
dél és nyugatra,

Hogy szent batáraitól a magyar nép le
nem mond soba, soba, soba.”

Ezt látva megkérdeztem Tamás József erdőgondnok főnökömet, hogy tud-e erről nekem valami részletesebb magyarázatot adni? Ugyanis nem értettem, hogy mivel érdemelte ki ez a hely, a millenniumi emlékkövel ezt a különleges kitüntetést?

Ő ezeket mondta: „A Berzsényi Gimnázium már régen is itt tartotta a ballagások ünnepségét. Szüleiére bivatkozva elmondta, hogy a Deák-kút mit jelentett a soproni ifjúság számára akkortájt, de felhívta a figyelmet arra a magaskőrésre is, amit a millennium évében ültettek ide. Eredetileg 7 db szubárg félékűben vette körül az emlékmű /7 vezér tiszteletére/ Kőszeg forrást/, de ezekből csak ez az egy maradt meg millenniumi emlékfaként.

Ezután a soproni levéltárban átnéztem az erre vonatkozó írásokat, melyek dióhéjban a következőket mondták:

A Soproni Líceumnak, mely gimnázium, teológia és jogászatból állt, abban az időben, egyik fő jellemző tulajdonsága volt mindig a bagymánnyá vált öntevékeny önképzés. Így 1790-ben a Líceum itt tartotta az ország első önképzőkörét és 1827-ben ez a társaság hozta létre a Deák-kúti vármegyét. Az ifjúság minden év májusában kivomult a kúthoz és itt megválasztotta tisztikarát. Első főispánja Horváth Dániel volt. A forradalom után az ünnepségek 1864-ig szüneteltek. Majd folytatva az utolsó egyetemi gyűlés 1883. május 3-án volt.

1918-ban újra alakult, ezt követően a Berzsényi Gimnázium itt tartotta meg mindig a ballagási ünnepségeket. is.

A vármegye időszakos mottóját, amely sokszor változott, a kút falára felírták. Egy-két írás a sok közül.

„Deák-kút légy forrása sokunk ártatlan örömeinek. (1873)”

„Itt lobogott a Deák-kúti vármegye lobogója egykor a következő felirattal: Szellem mostan is int, ifjú szeresd a HAZÁT!”

Mindezek indokolták az emlékmű helyének kiválasztását.

Az emlékkövet a 49-50-es években – irredenta szövegnek véelve – darabokra törték, amelyek nébány év alatt eltűntek a területről. 1950-52-ben még egy pár darab ott volt, s akkori tanítványaimnak ezeket be is mutattam az előbb említett magyarázattal.

Ki sejtette volna akkor még a trianoni tragédiát, de még a fasizmus sem létezett.

Örülök, hogy az OEE helyi csoportja megértette sürgető kérésemet, s legalább ez az egy kőrísa jelzi elődeink végakarátát.

Szeretném megköszönni főtitkár úrnak, a helyi csoport OEE titkárának, az erdőgazdaságnak, az erdészeti iskolának és mindazoknak, akik segítettek abban, hogy ez az emlékfá végre a város számára birdesse azt az ezer évet, mely bennünket hazánk területéhez köt.

Az emlékezés után a csoport buszra szállva, Csapó József erdőmérnök, a Soproni Erdészet vezetője kalauzolásával jutott el a Hidegvíz-völgybe. Éppen a nagy zivatarral együtt érkezett meg a Roth emlékműhöz és annak közelében lévő kutatóházhoz. Dr. Jereb Ottó itt folytatta ismertetését a lucfenyő törzsfákról, melyek a közeli területen találhatóak. Közben a társaság ázott kívül és lassan belül is, hiszen a TAEG Zrt. jóvoltából az eső oltotta tábornút mellett és a kutatóházban is fogyaszthatták a kitarító tagok a meleg teát, a jó soproni kékfankost és hozzá szervírozott harapnivalót.

A dörgés és villámlás elmúltával még a terepi bejárást is megejtette az őszi időben a csapat. Közben Budapestre érkezett a csoport elnöke, dr. Rónai Ferenc igazgató, aki köszöntötte a csoport tagjait és további tartalmas programokat ígért az év során.

Kép és szöveg:

Dr. Jereb Ottó, Ormos Balázs

Magánerdő-tulajdonosok Hajdú-Bihari Egyesülete

Egyesületünk, a Hajdú-Bihar megyei Magánerdő Tulajdonosok Egyesülete 1994. évben alakult és 1995. évben jegyezte be a bíróság.

Az Egyesület célja:

– Az erdőgazdálkodást, környezetvédelmet, természetvédelmet népszerűsíteni;

– A gyermekek részére az erdővel, a természetvédelemmel, környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretterjesztés.

– Fa bemutatása, mint élő elem (ahogy a néma mondja „a bölcsőtől a sírodig elkísér...”), kiállításokon, fafaragó táborok szervezésén keresztül.

Az alakulás utáni években a szakmai közönségnek tartottunk előadásokat, terapi bemutatókat (pl.: a debreceni Nagyerdőn a Nyírerdő Zrt. debreceni erdészete területén természetközeli kocsányos tölgy tuskózás nélküli erdőfelújítás bemutatója, motorfűrész bemutató, debreceni Köztemetőben helikopter-es veszélyes fakitermelés megszervezésében való segítség, rendszeres szaktanácsadás erdőtulajdonosok részére). A későbbiekben nyílt meg az erdő felől érdeklődő nagyközönség részére (pl. szervezett rajzpályázatot az év fájához kapcsolódóan, fafaragó tábor, kiállításokat).

A fa, a játék és a gyerekek szeretete indította el az Egyesület tagjai közül egynehány főt, hogy foglalkozzon a fajáték készítés témájával. Tagok korábban készített alkotásai: pl. Debrecen Nagyerdei Kultúrpark állatsimogatója, Debrecen Újkerti Nevelési és Oktatási Központ játszótér, Debrecen Napsugár Óvoda játszóparkja, Nagyrábé-Millenniumi játszótér.

Az Egyesület 2007. évben sikeresen megrendezte az első Fafaragó népmű-

vészeti szaktáborát a HNP Erdei Iskolájában Hortobágy-Mátán. Az elkészült csoportos alkotások témája: lovas motívumokkal asztalok, padok, tűzrakó hely és kültéri fa játszóeszközök (máshófa, libikóka). Egyéni alkotások témája: kulcstartó, tányér, kanál. Az alkotásokat az Egyesület felajánlotta a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága Erdei Iskolája, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Közhazsnú Társaság Pusztai Állatparkja és a Hortobágy Fogadó részére.

Egyesületünknek 2008. évben a legnagyobb programjai az „Ezerarcú fa” címmel megrendezett első fafaragó népművészeti kiállításai voltak Debrecenben, a Diószegi Sámuel Erdei Művelődési Háza Regionális Környezet és Természetvédelmi Oktatóközpontban és a Nyírerdő Zrt. debreceni erdészeti Erdőpusztai Tájékozódási, valamint később a Debreceni Művelődési Központ által üzemeltetett Tímárházban.

Ez év tavaszán a természeti és kulturális értékeket bemutató, valamint az erdészeti munkákkal kapcsolatos kommunikáció céljára 6 darab kültéri bemutató táblát készített (150x100 cm információs felülettel) és helyezte ki az Egyesület a NYÍRERDŐ Zrt. debreceni erdészeti Erdőpusztán.

A világhálón saját honlap fejlesztése van folyamatban, két címen, a www.ke-rek-erdo.hu és a www.ezerarcufa.hu címek alatt lehet majd az Egyesületet elérni.

Egyesületünk, a Hajdú-Bihar megyei Magánerdő Tulajdonosok Egyesülete 2009. október 03 és 07 között rendezte meg a II. Fafaragó népművészeti szaktá-

borának első hetét Debrecenben, a Nyírerdő Zrt. debreceni erdészeti területén.

A tábor első hetének központi témája volt: a Nagyerdő Napja tiszteletére, a debreceni Nagyerdő védetté nyilvánításának hetvenedik évfordulója alkalmára, a Nyírerdő Zrt. felkérésére Vass Tamás

fafaragó vezetésével a környékbeli fát szerető, fával dolgozni tudó fafaragókkal, kalákában emlékoszlop készítése. Az emlékoszlop 2009. október 08-án ünnepélyes keretek között felavatásra került.

A fafaragó tábor második részében erdész sírok felújítása és kopjafák készítése volt a feladat a Nyírségben lévő bockereki erdő részére.

Egyesületünk ez évben folytatja, a tavaly „Ezerarcú fa” címmel megrendezett fafaragó népművészeti kiállításait. A Csapókerti Községi Ház adott otthont a rendezvénynek 2009. november 10 és 17 között, ahol az alkotók tárlatvezetést és kézműves foglalkozásokat tartottak. Kísérő rendezvényként az erdők hete tiszteletére az erdők szépségéről és fontosságáról előadások hangzottak el.

Fontos a hagyományörzés, a múlt értékeinek felkutatása, bemutatása és a hagyományos kézműves szakmai mesterség továbbadása, örökítése, ahogy a néma mondja:

*„Gyökér nélkül semmit sem érek,
Gyökér nélkül kidől a fa,
Gyökér nélkül nem szól az ének,
Gyökér nélkül nincs korona.
Gyökér nélkül multtam rekesztem,
Gyökér nélkül kidől a fa,
Gyökér nélkül jövőmet veszttem,
Gyökér nélkül nincs korona.”*

(Sólyomfi Nagy Zoltán)

Puskás Mihály
erdőmérnök

Honlapjaink:

www.oce.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

Az erdészeti növénytan oktatásának rövid története II.

A növényteni oktatás időszaka Sopronban

A Sopronba való áttelepülés után, 1923-tól Növényteni Intézetbe olvasztva két tanszék látta el a növényteni tárgyak oktatását. A Növényteni Tanszék vezetését FEHÉR DÁNIEL főiskolai rendkívüli majd rendes tanárra bízták, a Növényélet- és -körtan Tanszék vezetője KÖVESSI FERENC főiskolai tanár lett. Az *Általános növénytan* tantárgyat az 1. félévben 4 óra előadással és 6 óra gyakorlattal, ill. a *Részletes növénytan és származástan* tantárgyat a 2. félévben 5 óra előadással és 8 óra gyakorlattal a Növényteni Tanszék keretében oktatták, míg a *Fák anatómiája és fiziológiája* tantárgyat a 3. félévben 2 óra előadással és 4 óra gyakorlattal, ill. a *Növénykörtan* tantárgyat a 4. félévben 2 óra előadással és 2 óra gyakorlattal a Növényélet- és -körtan Tanszék gondozásában sajátíthatták el a hallgatók. KÖVESSI FERENC 1933-ban Budapestre távozott egyetemi tanárnak és tudományegyetemi tanszékvezetőnek, ezért a két tanszék összeolvadt, s egészen 1952-ig Növényteni Intézet néven működött FEHÉR DÁNIEL egyetemi rendes tanár vezetésével. FEKETE LAJOS működése mellett ezt az időszakot tekinthetjük még egy második, meghatározó időszaknak a növényteni oktatás és kutatás terén.

A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetembe való olvasztás után az 1933/34. tanévtől kezdve ismét újabb tanterv keretében oktatnak. Az *Általános növénytan* oktatására 4 óra előadással és 6 óra gyakorlattal a 3. félévben kerül sor, a *Részletes növénytan* a 4. félévben 4 óra előadás és 8 óra gyakorlat keretében adták elő. Ezeken kívül FEHÉR professzor a 4. félévben 1 óra előadást tartott kedvenc szakterületre, az *Erdőtalaj mikrobiológiája* címen. „Fehér Dani” előadásainak és vizsgáztatásainak híre az intézmény falain kívülre is eljutott, erről az időszakról sok anekdota, emlék maradt fenn, amiket ma is gyakran emlegetnek. FEHÉR prof. egyébként kevésbé szeretett előadni, idejét és gondolatait inkább a kutatómunkának szentelte. „Nem vagyok há-

zitanító, nem vagyok gramfon, ott a könyvem, tanulják meg abból!” – hangzott el gyakran a prof. szájából. Viszont ha jó kedve volt, briliáns előadásokat tudott tartani.

Az intézetben beindult élettani, mikrobiológiai kutatások nemzetközi visszhangra találtak, számos doktorandusz érkezett ide kutatni (volt aki 6 hétre jött, s aztán 3 évig maradt), FEHÉR DÁNIEL vezetésével rangos publikációk sora látott napvilágot. Közben a technikai feltételek is egyre javultak, amit az Intézet felszereltsége is bizonyít. Az 1930-as évek közepén a Növényteni Intézetnek a hallgatósági laboratóriumon kívül 10 kutatást szolgáló laboratóriuma, öt kísérleti üvegháza és saját múzeuma is volt az oktatást szolgáló gyűjteményeken kívül.

Az oktatás szempontjából jelentős esemény, hogy az 1931/32. tanévben FEHÉR DÁNIEL a Botanikus Kertben addig iroda és raktár céljaira szolgáló épületet átalakíttatta, és gyűjteményteremnek rendezte be, ahol a hallgatóság – a „száraz kertben” – sajátíthatta el a megtanulandó fajokat. Ide került az Intézet könyvgyűjteménye is. (Az 1950-es évek végén a gyűjteményeket és a könyvtárat kiköltöztették, s a Főiskola sofőre részére szolgálati lakást alakítottak itt ki.)

1952 márciusában FEHÉR DÁNIEL az oktatómunka alól – koholt vádak alapján – felmentették, és mint kiemelt tudóst a Magyar Tudományos Akadémia megbízta az általa a Növényteni Intézet keretében szervezett Talajbiológiai Kutatólaboratórium vezetésével. Az oktatási feladatokat a Növényteni Intézet helyett felállított Növényteni Tanszék látta el, amelynek vezetésével NEMKY ERNŐ egyetemi docenst bízták meg. Az oktatási reform során a növényrendszertanból kivált a dendrológia, mint önálló tantárgy, és a növényföldrajz oktatása is szélesebb alapokon önállósult. Az új tárgyak oktatásával TUSKÓ FERENC egyetemi docenst, az ERTI korábbi tudományos munkatársát bízták meg. 1952-től a tanrendben az 1. félévben találjuk az *Általános növénytan* heti 3 óra előadással és 3 óra gyakorlattal, a 2. félévben a *Növényrendszertan* heti 2 óra előadással és 4 óra gyakorlattal. A 3. félév tantárgya a *Növényélettan és ökológia* heti 3 óra előadással és 2 óra gya-

Fehér Dániel

korlattal, míg a 4. félévben következett a *Dendrológia, növényföldrajz, erdei növénytársulások* c. tantárgy heti 2 óra előadással és 4 óra gyakorlattal. 1954-ig – a kor szellemének megfelelően – a *Biológia ill. Darwinizmus* c. tantárgyat is kötelező volt hallgatni heti 2 óra előadás formájában.

Az 1950-es évek politikai viharai jelentős és szegyeteljes veszteségeket okoztak a Növényteni Tanszék személyi állományában. FEHÉR DÁNIEL menesztése, majd 1955-ben ennek betudhatóan bekövetkezett hirtelen halála után 1956. november 4-én külföldre távozott NEMKY ERNŐ egyetemi tanár, TUSKÓ FERENC egyetemi docens, valamint SZY FERENC egyetemi adjunktus és CSAPODY ISTVÁN egyetemi tanársegéd. Közülük NEMKY ERNŐ és CSAPODY ISTVÁN később visszatértek. 1959-ben – „szilárd világnézetük miatt” – a Főiskoláról elbocsátották CSAPODY ISTVÁN és KISS LÁSZLÓ egyetemi tanársegédeket.

Az egyetemné válással (1962) hosszú időre rögzült a növényteni tárgyak neve, tanrendi helye és óraszám. Az Erdőmérnöki Karon az 1. félévben *Általános növénytan* hallgatnak az erdőmérnök-hallgatók heti 4 óra előadás és 3 óra gyakorlat keretében, a 2. félévben a *Növényélettan* következik heti 4 óra előadás és 2 óra gyakorlat formájában. A növényrendszertani tárgyak oktatása a 3. és a 4. szemeszterben valósul meg, a *Növényrendszertan I.* heti óra-

* intézetigazgató egyetemi tanár
NYME Növényteni és Természetvédelmi Intézet

Nemky Ernő

száma 1 óra előadás és 3 óra gyakorlat, a *Növényrendszertan II.*-t heti 2 óra előadás és 3 óra gyakorlat formájában oktatják a hallgatóknak. Ennél a tanrendnél gondot okozott a rendszertani tárgyak alacsony óraszám, valamint az, hogy a *Növényföldrajz* tárgynak nem volt tanrendi helye, így a rendszertani tárgyak legvégén lehetett csak ezzel a témakörrel érintőlegesen foglalkozni.

Az 1960-as évektől a növénytani tantárgyak óraszámának folyamatos csökkenése figyelhető meg, ezzel szemben a műszaki, a politikai és a gazdasági tárgyak óraszámuk növekedett. Az 1970-es évek végén az *Erdészeti növénytan I.* (Általános növénytan) heti óraszám 3 előadás és 2 gyakorlat, az *Erdészeti növénytan II.-é* (Növényrendszertan) 2 óra előadás és 3 óra gyakorlat, az *Erdészeti növénytan III.-é* (Dendrológia) 1 óra előadás és 3 óra gyakorlat, az *Erdészeti növénytan IV.-é* (Növényélettan, ill. Növényföldrajz) 3 óra előadás. A hallgatók kérésére a *Dendrológia* előadási óraszámát később felemelték heti 2 órára.

NEMKY ERNŐ egyetemi tanár 1952 és 1975 között vezette a Növénytani Tanszéket, utóda GENCSI LÁSZLÓ egyetemi tanár lett, aki 1988-ig látta el ezt a feladatot. Tanszékvezetésük alatt elsősorban az oktatásra és az oktatást szolgáló területekre (pl. Botanikus Kert, gyűjtemények, jegyzetek) koncentráltak. 1988 és 1994 között a Növénytani Tanszék vezetője MÁTYÁS CSABA egyetemi tanár volt. Ebben az időszakban az erdészeti növénynevelés, genetika témakörrel, ill. tantárggyal bővült az oktatás palettája, valamint az ökológia is ebben az időszakban lépett elő önálló szakterületé, később tantárggyá. Ebben az időszakban az 1. szemeszterben

oktatott *Erdészeti botanika* óraszámuk már csak 2 óra előadás és 2 óra gyakorlat, a 2. szemeszterben sorra kerülő *Erdészeti növényrendszertan I.* előadásának óraszámuk heti 2, a gyakorlatoké 3 óra, a 3. szemeszter *Erdészeti növényrendszertan II.* (Dendrológia) előadásainak óraszámuk heti 2, a gyakorlatoké heti 4 óra, a 4. szemeszterben korábban oktatott Növényélettan és Növényföldrajz átalakult *Élettani- és társulások ökológia* c. tárggyá heti 4 óra előadással. Az oktatás sajátossága, hogy a heti órászámból 1 óra konzultáció volt, ezzel is csökkentve a hallgatók leterhelését, ugyanakkor megnehezítve az előadások és gyakorlatok tartását. Ekkor már fakultatív tárgyak hallgatását is ajánlották az erdőmérnök-hallgatóknak, a 7. szemeszterben *Bioszféra biológia*, a 8. szemeszterben *Vegetációismeret*, ill. *Díszfaiskola* c. tárgyak kerültek meghirdetésre.

1994-ben a tanszékvezetői feladatot BARTHA DÉNES kapta meg. 1998-ban a kari szervezeti struktúra változásával a Növénytani Tanszék, a Botanikus Kert és a Termőhelyismerettani Tanszék Növénytani és Termőhelyismerettani Intézetbe integrálódott, majd 2007. január 1-től – egy újabb szervezeti változtatás következtében – Növénytani és Természetvédelmi Intézetre módosult a neve és tevékenységi köre. A 2008. január 22-i Kari Tanács döntése alapján a Botanikus Kertet elcsatolták az Intézettől és azt a dékáni vezetés alá rendelték.

Oktatási feladataink az utóbbi másfél évtizedben az Erdőmérnöki Szakon kívüli egyéb szakok beindulásával lényegesen bővültek. Jelenleg öt nappali és két levelező graduális szakon, két posztgraduális levelező szakon és két

doktori iskolában összesen 36 növénytani és 43 természetvédelmi tárgyat oktatunk! Napjainkban csak az erdőmérnök-hallgatók az 1-4. félévben kötelezően hallgatják az *Erdészeti növénytan*, *Növényrendszertan*, *Dendrológia*, *Növényföldrajz és társulástan* c. tantárgyakat, s a választható tantárgyak körében ott találják még a *Gombaismeret*, *Mobaismeret*, *Gyomismeret*, *Magyar növényvilág ismerete*, *Fátlan növény-társulások ismerete*, *Növényhatározási gyakorlatok*, *Etnobotanika* c. tantárgyakat is.

Külső gyakorlatok és nagy tanulmányutak a növénytani oktatás szolgálatában

Az elsajátítandó növénytani – elsősorban rendszertani és növény-társulástani – ismeretek gyakorlatiasabbá tétele érdekében már maga WILCKENS is szorgalmazta a külső gyakorlatok megtartását, s Selmecen a növénytan oktatói rendszeresen vitték hallgatóikat a repistyei, szklenői, kisiblyei erdőbirtokokra. Ez a szokás Sopronban is megmaradt, egy-, olykor kétnapos gyakorlatokra mentek (gyalog) a tanárok és a hallgatók. FEHÉR DÁNIEL tanszékvezetése/intézetigazgatása időszakában a szeptember-októberi hónapokban 4, a május-június hónapokban 10 alkalommal jutottak ki a növendékek a Sopron környéki területekre (többek között a Prof. kedvenc területére, a hidegvízvölgyi Vadászház környékére). Arról is van tudomásunk, hogy FEHÉR DÁNIEL – a magashegységi flóra tanulmányozása céljából – a Schneeberg-re, Semmering-re, Raxa és Schneecalpe-ra is vitte hallgatóit. Az 1950-es években alakult ki a nagytanulmányút rendszere, amely

Balról: Bartha Dénes, Gencsi László és Vancsura Rudolf

kezdetkor egy ideig háromhetes (!) időtartamú volt. Ezeket a nagytanulmányutakat a Növénytani Tanszék oktatói közösen szervezték a Termőhelyismeretani Tanszék oktatóival, a terepi helyszíneken az éghajlati, geológiai, talajtani sajátosságokon túl a fás és lágy szárú növényfajokat, a növénytársulásokat, illetve kapcsolataikat tanulmányozták a hallgatók. Az első héten a közép-hegységi területeket, a második héten a síkvidéki termőhelyeket és növénytársulásokat, a harmadik héten az árteret vizsgálták. Ez a szakmai szempontból nagyon fontos nagytanulmányút, amely az oktatók, a terepi szakemberek és a hallgatóság kapcsolatát is erősítette, a későbbiekben egyhetes (előbb hatnapos, majd ötnapos) tanulmányúttá zsugorodott, s kiegészült a dendrometriai ismeretek terepi elsajátításával is. A tanulmányúti rendszer napjainkban is működik, s az erdőgazdaságoknak ezért hálával tartozunk.

Gyűjtemények a növénytani oktatás szolgálatában

Az élő növénygyűjtemények és a herbáriumok a kezdetektől fogva napjainkig nagyon fontos szerepet töltenek be a növénytani oktatásban. WILCKENS első tervei között már ott találjuk egy botanikus kert kialakításának gondolatát, ami aztán 1808-ban tett végzetes kijelentése, miszerint Selmec nem alkalmas az erdészeti felsőoktatás székhelyéül, Kisiblye pedig botanikus kert létesítésére, rányomta bélyegét későbbi itteni tevékenységére, és 1838-ig megghiúsította ezt az elképzelést. A selmeci alsó és felső botanikus kert, az 1900-ban Tuzson

JÁNOS által létesített kisiblyei dendrológiai kert, a soproni botanikus kert fenntartása összefonódott a növénytani oktatással és kutatással. [A napjainkban, 2008 januárjában a Növénytani és Természetvédelmi Intézet elcsatolt Botanikus Kert, illetve elődjei történetét egy másik tanulmány tartalmazza.]

Herbáriumok készítését már maga WILCKENS is megkövetelte hallgatóitól, és ez a hagyomány napjainkban is tart. A gyűjtemények készítése közben – ha azt maga állítja össze a diák, s erre is van példa – jobban el tudja sajátítani a faji bélyegeket, s mások gyűjteményeinek tanulmányozásával még alaposabb ismeretekre tehet szert. Az erdőmérnök-hallgatók napjainkban 60 tételből álló lágy szárú, 80 tételből álló fás szárú hajtás-, 60 tételből álló rügy-, 40 tételből álló termés- és maggyűjteményt köteles a szorgalmi időszakok végén leadni.

Az oktatást közvetlenül szolgáló herbáriumok összeállítása már szintén a wilckensi időszak elején megkezdődött, s ezek bővítése, megújítása napjainkban is fontos és nem egyszerű feladat. Selmecbányán a herbárium a növénytani oktatás helyszínéül szolgáló Zsembery-házban, a Fortuna-házban, az Erdészeti Palotában került elhelyezésre, Sopronban külön épületet emeltek neki, amelyből az 1950-es évek végén kiszorult, s a tanszék egyik helyiségében lelt otthonra, ahol ma is ott található. Herbáriumi szobánkban és a hallgatóság számára éjjel-nappal nyitva lévő gyűjteményteremben ma az alábbi gyűjtemények találhatók:

– Fás szárú fajok lombgyűjteménye (*Collectio Dendrologica*),

- Lágy szárú fajok gyűjteménye (*Collectio Phanerogamica*),
- Történeti növénygyűjtemények (*Collections Historicae*),
- A Kárpát-medence növényfajai (*Herbarium Carpato-Pannonicum*),
- Mag- és termésgyűjtemény (*Collectio Seminum et Fructum*),
- Rügygyűjtemény (*Collectio Gemmarum*),
- Fásszárú fajok csíranövény-gyűjteménye (*Collectio Plantarum Juvenilium*),
- Fakocka gyűjtemény (*Collectio Dendrologica Truncorum*),
- Növényfajok fényképgyűjteménye (*Collectio Photographica Plantarum*).

Meg kell említeni azt is, hogy az elmúlt két évszázadban több értékes gyűjtemény (pl. SIMONKAI LAJOS vagy BORBÁS VINCE tölgygyűjteménye) megvásárlására nyílt lehetőség. Sajnos a megfelelő tárolás lehetőségei az 1960-1980-as években nem voltak adottak, ezért történeti gyűjteményeink java része – sajnálatos módon – elpusztult.

Növénytani témájú tankönyvek és jegyzetek

A hallgatók növénytani témájú tankönyvekkel, jegyzetekkel és egyéb oktatást szolgáló segédletekkel való ellátása – az elmúlt kétszáz évben – folyamatosnak mondható, ezek hiánya nem róható fel a vizsgákra való gyenge felkészülésnek. 16 tankönyv és 80 főiskolai, majd egyetemi jegyzet látott napvilágot eddig a Tanszék oktatóinak tollából. Megemlítenéd, hogy napjainkban a Tanszékünk honlapján (<http://novenytan.emk.nyme.hu>) valamennyi előadásunk és gyakorlatunk digitális anyaga megtalálható, s az bárki számára hozzáférhető.

Epilógus

A Növénytani Tanszék eddigi oktatói – szigorú számonkérésükkel – többnyire mély nyomot hagytak a kezeik közül kikerülő hallgatókban. E következetes magatartást a Tanszék jelenlegi oktatói sem akarják földelni, bár egyre több külső kényszerítő erő próbálja megtörni szakmai és oktatói hitünket. Az elmúlt kétszáz év tapasztalata azt bizonyítja, hogy a növényekre és a növények oktatóira csak így emlékeznek majd az erdészeti növénytant egykoron hallgatók.

A jubileum alkalmából a növénytani oktatás és kutatás, a botanikus kertek részletes történetén túl egykori oktatóink és hallgatóink visszaemlékezéseivel bővített kötetet jelentettünk meg, ami az intézetünk honlapján elérhető.

Egy különös személyiség: Fehér Sándor

1949 és 52 között az Egri Erdőgazdaságnál dolgozott ez a különleges, nem mindennapi egyén, aki fordulatosságot vonta magára az erdészársadalom figyelmét.

A tiszafüredi villanyszerelő és járási párttitkár a MÁLLERD megszűnésével, az Egri Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat megalakulásakor, 1949 tavaszán lépett be az erdőgazdasághoz mint gondnokhelyettes Szilvásváradon.

A fordulat éve után az új hatalom saját képére formálta át az erdészetet. Leváltotta az erdőmérnököket a gazdaságok éléről, káderigazgatókat nevezett ki, az erdőgondnokok mellé gondnokhelyetteseket nevezett ki, akiknek feladata a nagy politika elvárásainak teljesítése volt elsősorban személyzeti kérdésekben. A 20-25 gondnokhelyettes személyét tekintve igen tarka kép tárul elénk. Voltak közöttük jól képzett, kiváló erdészek, elismert szakemberek, többségük azonban fizikai munkából kiemelt, képzettség nélküli káder ember volt.

Fehér Sándor azok közé tartozott, akiknek erdészeti szakismertei nem voltak, annál inkább politikai gyakorlat és a hatalomhoz való hűsége tette alkalmassá erre a posztra. Nem volt könnyű dolga, mert egy olyan gondnok mellé került, aki erős egyéniség volt, kiváló szakmai ismeretekkel. Kárpátaljáról jött Szilvásváradra 45 után határozott elképzelésekkel, célokkal. Ez az ember

Hibbey Albert volt, akit Szilvásvárad leendő erdőgondnokaként emlegetnek. Fehér Sándor a reakciós, osztályidegen személyek eltávolítását követelte a gondnoktól, és amikor Hibbey erre nem volt hajlandó, ellene tett feljelentést. Vizsgálatok következtek, még az Erdőközpont is belépett az ügy folyamatába, a gondnok lakásán házkutatást tartottak, végül lezárták az ügyet, mert nem találtak terhelő adatot.

Hasonló dolog játszódott le Felsőtárkányban. Fehér Sándort megbízták az ottani szakmunkásképző vezetésével. Működését azzal kezdte, hogy elődjét, *Sziklai Oszkárt* (aki később professzorként vált ismertté Kanadában) feljelentette fegyverrejtegetésért, akit ezért az ÁVÓ meghurcolt.

Fehér Sándor felfelé ívelő pályafutása Recskén folytatódott. A gondnokhelyettesek közül kettőjüket igazgatónak neveztek ki: *Vitai Józsefet* Sándorról a Mátrafüredi (Dél-Mátrai) Erdőgazdasághoz, *Fehér Sándort* pedig a Recski (Észak-Mátrai) Erdőgazdasághoz vezényelték az igazgatói székbe.

Fehér Sándor, az újonnan kinevezett igazgató első meglepő lépése az volt, hogy főmérnöknek azt a Hibbey Albertet kérte fel, akivel Szilvásváradon állandó ellentétben állt. Hibbey azonban ezt nem vállalta, mint írja: „saját és családomban becsülete érdekében így kellett döntenem”.

Az igazgatói posztján Fehér Sándor egészen új arcát mutatta be. Beszéltem olyanokkal, akik Recskén a keze alatt dolgoztak. Olyan embernek ismerték meg, aki kiállt a beosztottaiért, megadta nekik amit lehetett. Igazi „vagány embernek” tartották, aki együtt élt, együtt futballozott embereivel. Ugyanakkor nem átalotta hangos motorkerékpárjával megzavarni a bodonyi búcsúsokat, akik azt mondták, hogy ha még egyszer erre jön, bedobják a patakba. Hódolni akart a hatalom vallásellenes politikájának.

Recskről – ahol két évig volt igazgató – Balassagyarmatra vezetett az életút, kinevezték a Nógrád megyei Erdőgazdasági Egyesülés igazgatójának. 1953-ban megszüntették az egyesítéseket,

Fehér Sándor Budapestre került, ahol hamarosan az ERDÉRT vállalat igazgatója lett. Gyors előrejutását annak köszönhette, hogy minden lépésével igyekezett megfelelni a nagy politikának, és a legmagasabb emberekkel tartott kapcsolatot, állandóan a hatalmi körökben forgott. Mindig jól értesült volt, mindig tudta, hogy kell helyezkednie ahhoz, hogy érvényesüljön. Az 1956-os forradalmat megelőzően egy küldöttséggel már Titónál járt. Akkoriban történt ugyanis, hogy Hruscsov szakított Moszkva ellenséges magatartásával a jugoszlávokkal szemben, felvette velük a kapcsolatot. A magyar politika természetesen követte a hruscsovi magatartást, és szintén kapcsolatba lépett Titóval. Ekkor került Fehér Sándor a Jugoszláviába utazók közé.

Fehér Sándor az ERDÉRT vezéréként ismét megmutatkozott pozitív oldaláról. Több olyan kollégát felvett, számukra állást biztosított, akik az 50-es években kisodródtak az erdőgazdaságoktól. Közöttük voltak olyanok, akiket az 50-es években szakképzettség nélkül ültettek igazgatói beosztásba, és később szakemberekkel váltották fel őket, mint például *Vitai József* és *Csillat Lajos* korábbi mátrafüredi igazgatók.

A 60-as évek történései Fehér Sándor életének tragikus végét jelentették.

1964-ben robbant ki az Ónody-ügy néven országosan ismertté vált szertágazó történet, amelynek száalai a legfelső politikai körökhöz vezettek. Az ügyet teljes terjedelmében *Tischler János* interneten is megjelent írásából ismerjük. *Ónody Lajos*, az Étermi és Büfé Vállalat igazgatója korát jóval meg-

A hónapok régi magyar neve

Amikor első alkalommal találkoztam hónapjaink régi magyar nevével egy naptárban, olvasás közben végigpergett előttem egy teljes esztendő. Láttam a hóferegget, ahogy végigszáguld erdőn-mezőn; az olvadó jeget a folyón, a tavasz első óvatos virágait, a hűvös szél által borzolt réteket és legelőket; az éledő fákat és bokrokat, ragyogó smaragdzöldbe öltözködve, s az életet adó áldott Nap aransárga sugaraival borított virágos mezőket; a terméstől roskadozó gyümölcsösöket, az érett kalászosokat, amint lágyan hajladoznak a szélben; az aratókat a földeken, ahol a frissen kaszált tarló illata mindent betölt; aztán szántó-vetőgépek szorgoskodnak mindenütt, s a kis magoncok félősen megbújnak a földben; végül az erdők tarka ruhába öltöznek, majd köntösüket félősen a földre ejtik, és a vastag lombtakaró alatt az új életről álmodik FÖLDANYÁCSKÁNK.

Január – FERGETEG hava
Február – JÉGBONTÓ hava
Március – KIKELET hava
Április – SZELEK hava
Május – ÍGÉRET hava
Június – NAPISTEN hava

Július – ÁLDÁS hava
Augusztus – ÚJ KENYÉR hava
Szeptember – FÖLDANYA hava
Október – MAGVETŐ hava
November – ENYÉSZET hava
December – ÁLOM hava

Segíts, hogy a feledés homálya ne rabolja el tőlünk régi hagyományaink és múltunk tengernyi emlékét. Hiszen a múlt nélkül nincs jelen és nincs jövő.

Közreadja:

Dobay Pál

előzve, kiváló üzletemberként országos nagyvállalattá fejlesztette cégét. Sok nagy emberrel tartott kapcsolatot, sokakkal jót tett, ugyanakkor ellenségeket is szerzett. Valakik, akik nem nézték jó szemmel a sikeres embert, adatokat gyűjtöttek ellene, és elindították az eljárást Ónody és társaival szemben. A dolog háttérében a párton belüli ellentétek húzódtak meg.

Az „ügy” a kishánai vadászházban (ismertebb nevén Térffy-kastély) történetek miatt kapcsolódik az akkori Mátrai Erdőgazdaság történetéhez, jóllehet az itteni események csak parányi töredéket jelentettek a politikai ügyvére terebélyesedett Ónody-ügynek. 1963-ban Kishána-Csikójárás térségében létrehoztak két vadásztiársaságot, a Mackó és a Diána nevűt, amelyeknek tagjai igen magas politikai személyek voltak, mint például *Gáspár Sándor*, a Politikai Bizottság tagja, *Nezvál Ferenc*, igazságügyi mi-

niszter, *Szalai József*, a legfelsőbb bíróság elnöke, és még néhányan a politikai hatalmasságok közül. A tagok között találjuk természetesen *Ónody Lajost*, aki a „rendezvények” fő szervezője volt.

Az „elit” vadásztiársaságok létrehozását *Fila József*, a Mátrai Erdőgazdaság igazgatója kifejezetten ellenezte, annak ellenére, hogy *Balassa Gyula*, az OEF főigazgatója a háttérből támogatta a törekvéseket. Végül Fila feladta a küzdelmet, és 1963-ban Gödöllőre ment igazgatónak. Az őt követő *Hangyál Tibor* engedélyezte társaságok megalakítását. Ekkor kezdődtek el a nagy vadászatok, mulatozások, amelyeket aztán mindenféle valótlán történetekkel felupíroztak. Mindez már sokaknak szemet szúrt.

Fehér Sándor még recski igazgatói idejéből jól ismerte a Mátrát, így szerepe volt a hely kiválasztásában, az események előkészítésében.

Az 1964-ben elindult vizsgálatok,

rendőrségi nyomozások alapján társadalmi tulajdon megkárosítása miatt Ónody Lajost és több társát börtönre és különböző egyéb büntetésre ítélték. A legmagasabb politikai személyek vizsgálat nélkül megúszták.

Fehér Sándornak annyi volt a bűne, hogy a kishánai vadászházat állampénzen, az ERDÉRT vállalat költségére rendeztette be. Amikor megtudta, hogy ellene is rendőrségi nyomozás indul, öngyilkos lett. Az a Fehér Sándor, aki sok szálon kapcsolódott a legmagasabb körökhöz, annyi sok embert segített, nem tudta feldolgozni azt a helyzetet, hogy őt valaki felelősségre vonja. Cselekedete nehezen magyarázható, mert Fila József szavaival élve ő csak az ügy „tizedrangú szereplője” volt.

Egy változatos, ellentmondásokkal teli élet így ért szomorú véget.

Wágner Tibor
ny. erdőmérnök

Víz- és tápanyag-visszatartás a gemenci ártéren

Az utóbbi évtizedekben több jelentős program foglalkozott a gemenci térséggel, különösen a vízviszonyok változásaival és változtatásának lehetőségeivel. Ezek sorába tartozik a jelenleg futó, a Duna és végső soron a Fekete-tenger tápanyagterhelésének csökkentését célzó un. GEF projekt is, amelynek keretében vízvisszatartó műtárgyak és kotrások valósulhatnak meg. Természetvédelmi célnak tekinthető, hogy a gemenci hullámtéri területeken történő víz- és tápanyagvisszatartás a holtágak rehabilitációját, illetve revitalizációját is eredményezze. A tervezett vízkormányzások természetesen hatással lehetnek az erdőkre is. Ezért tartott e témakörben az OEE Erdészeti Vízgazdálkodási Szakosztálya és a Bajai Helyi Csoport közös kihelyezett rendezvényt 2009. október 21-én Pörböllyön, az Ökoturisztikai Központban. Házigazdánk a Gemenc Zrt., s személy szerint *Bodor László* osztályvezető volt.

Délután előadóműsor keretében tájékozódhattak a résztvevők a projekt különböző összetevőiről. Bevezetésként *Gribovszki Zoltán* a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának oktatója, foglalta össze röviden az általános tudnivalókat. Ezt követően *Törnyai Géza* és *Virág Lajos*, a Keviterv Akva Kft. tervezői ismertették a közeljöv-

vőben megvalósuló műszaki beavatkozásokat, a vízvisszatartó műtárgyak típusait, a kotrások helyét és mértékét, valamint a kikotrásra kerülő üledék-depóniák elhelyezési lehetőségeit. A projekthez kapcsolódó monitoring erdészeti és botanikai részének felépítését és a jelenlegi alapállapot felvételének tapasztalatait *Mesterházy Attila*, a BioAqua Pro Kft. szakértője foglalta össze. A tervezett beavatkozások (vízvisszatartások és kotrások) várható környezeti, s különösen az erdészeti hatásainak előrejelzésével, illetve modellezésével kapcsolatos vizsgálatok eredményeit *Zsuffa István*, a VITUKI Nonprofit Kft. és *Szalay Miklós*, a Szalay és Papp Mérnöki Iroda munkatársa mutatták be. Az előadásokra a terület erdészeti kezelője képviselőként *Bodor László* osztályvezető reagált, s osztotta meg a jelenlé-

vőkkel a témakörrel kapcsolatos gondolatait. Ezt követően a hallgatóság közvetlen kérdéseire igyekeztek az előadók válaszokat adni.

A délutáni program előtt, a Gemenc Zrt. jóvoltából, egy nagyon kellemes és ízletes ebéd keretében, kisebb asztaltársaságokban volt lehetőség a délelőtti hallottak továbbgondolására és megbeszélésére. Az ebédet követően erdei kisvasúti utazással egybekötött terepjáráson vehettek részt a szakosztály és a helyi csoport tagjai, amelynek során a résztvevők benyomásokat szerezhettek a gemenci ártéri erdőkről, erdőgazdálkodásról és a holtág-rendszer aktuális állapotáról. Útközben lehetőség nyílt egy, ma halászlát múzeumként funkcionáló, régi ártéri csárda meglátogatására is. A terepi programot *Bodor László* vezette, nagy helyismerettel és szakmai elkötelezettséggel beszélve a gemenci erdőkről és a gemenci erdőgazdálkodás sajátosságairól.

A program során, az aktuális gemenci tápanyag-visszatartási és holtág-rehabilitációs projekt bemutatása keretében nemcsak az ország különböző tájairól érkezett szakosztálytagok, de a helyi csoport tagtársai is gazdagodhattak új ismeretekkel.

dr. Gribovszki Zoltán

Beszámoló

„...A lét iránya nem az uniformizálódás, hanem a kiteljesedés.”

(Jókai Anna)

Tájékoztató az OEE Szeniorok Tanácsa és Erdészettörténeti Szakosztálya, illetve az FvM Helyi Csoportja közös rendezvényéről.

Az OEE Szeniorok Tanácsa és Erdészettörténeti Szakosztálya 2009. április 23-án a Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Könyvtár és Levéltárában, illetve a Rongyos Gárda Károly-magaslati emlékművénél tartották közös rendezvényüket. Meghallgatták **iff. Sarkadi Sándor főigazgató** „Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronba történő áttelepüléséről, elhelyezés körülményeiről”, ill. **Dr. Szemerei Tamásné** „A könyvtár anyagának hányatott sorsáról, értékeiről és a levéltár funkciójáról, összegyűjtött újabb dokumentumairól” szülő előadásokat. Az előadások igen részletesen ismertették

- az Erdészeti és Bányászati Főiskola 1918/1919 telén Selmechányáról Sopronba történő áttelepülésének viszonyait, ezen belül az Ifjúsági Kör megalakulásának körülményeit és a kör tagságának az áttelepülésben, a felszerelések és a könyvtár megmentésében, majd a szervezeti működés feltételeiben betöltött kiemelkedő szerepét. Azokat, amelyek meghatározták a kör mindenkoros célját, a *Hazafiság, Testvériség, Bajtársiasság*, vagyis tagságának megbonthatatlan hármasságát.
- a kör választott vezetőinek egy-egy időszakban végzett munkáját, különösen az elhelyezésben, – első tanulószoba, 1929-ben az ifjúságkörü ház megvétele, a közösségi élet tartalmasabbá formálásában – lövészegylet felállítása stb. – módszerekben – hagyományok ápolásában történő fejlődést, felmerülő nehézségeket.
- szó volt az 1919-21 évek történéseiből a főiskolások hősi helytállásáról, az ágfalvi csata eseményeiről, tisztelendő résztvevőkről, hősookról és arról a szervezői tevékenységről, amelyek jelentősen hozzájárultak Sopron és térsége megőrzéséhez,
- továbbá azokról az írásokról, amelyek érzékeltetik azt a hősi kort, illetve árnyalják az eseményeket, a kor szellemiségét, a hallgatók tartását, a dicső múlt ragyogó tetteit, mint örök példaképeket.

– A könyvtár vonatkozásában tájékozódunk a könyvek Sopronba kerülésének körülményeiről, a pannonhalmi időleges elhelyezés indítékairól, majd rendszerének kialakításáról, igénybevételének rendjéről stb. Külön is említésre méltók a levéltári vonatkozások. Megtudhattuk, hogy Ágazati levéltárként működik és a szükségszerű tagoláson belül fogadnak egyéni hagyatékokat akár letétként is. Az anyag feldolgozása folyamatos és a bekerült értéktelennek látszó levél-, illetve dokumentumrészletek összekapcsolásával igen fontos történetek pontosíthatók, vagy iránymutatók lehetnek.

Jó volt hallani a könyvtár és levéltár kitűzött céljainak vázolását, érzékelni a megvalósítására irányuló elkötelezett és alázatos munka eredményeit, tárgyi bizonyítékait.

Az előadásokat kiegészítették, vagy kérdéseket tettek fel; dr. Rácz J.-né, dr. Szász T., Dr. Király P., Jereb O., Köveskúti Gy., Béni K., Rakonczay Z., Fűják J.

Összegzőképpen rögzíthető, hogy az Egyetem „200 éves” jubileuma jegyében szervezett ülésünkön igen hasznos információval gazdagodtak a résztvevők, amelyért bálás köszönetüket fejezték ki az előadók alapos és lelkiismeretesen végzett tevékenységük bemutatásért.

A könyvtári betekintés és informálódást követően a vendéglátók megszervezték azt is, hogy egy másik ~70 éve történt eseményekről kapjunk „tömelletti” kiegészítő információt, a Károly-magaslaton létesült Rongyosgárdista emlékműnél. Amikor is az ún. első bécsi döntés okán, a felvidéki határkérdések „megoldásához” kapcsolhatóan a főiskolások, mint soproni harcítók részt vettek bizonyos tevékenységekben, amelyről Halász Aladár már tartott egy előadást, de külön témaként ajánlatos a mélyebb megismerése.

A helyszín és az emlékmű meghatározó és elgondolkodtató, jó volt megismerni, hogy az további érdeklődés tárgya lehessen. Ezeket követően az elnökök az rendezvény-szervezőnek köszönetüket fejezték ki és a rendezvényt befejeztnek nyilvánították.

Dr. S Nagy L.

* * *

Az OEE Szeniorok Tanácsa és az FvM Helyi Csoportja május 11–12. én a Gyulaj Zrt. Hőgyéshi Erdészete területén tartották közös rendezvényü-

ket. A két napra ütemezett igen gazdag programon részt vevő kollégák Gál László és Stein Krisztián műszaki vezetők tolmácsolásában – illetve a Zrt. munkatársai közreműködésében – betekintést kaphattak a közcélú fejlesztések, a tájhasznosítás és az erdőművelés korszerű lehetőségeiről, új kezdeményezésekről, hagyományok ápolásáról és az erdei iskola ifjúságnevelő megoldásairól. A gazdag programból az érdeklődők számára vázolható néhány példaértékű tapasztalat.

– A vadgazdálkodásra szakosodott Hőgyéshi Erdészet szakemberei kezdeményezéseiben érzékelhető volt a tájegységi adottság gazdasági potenciáljának fokozása, az erdei életfeltételek megőrzésével, az egészséges vadlétszám és a természeti eltartó képesség összehangolásával.

– Az időszzerű elképzeléseikben figyelemre méltó volt; egyrészt a már kialakult tradicionális létesítmények új funkcióinak – pl. a Lengyel-Anna-fürdői létesítmények Turisztikai és Természetismereti Központnak – megfelelő tartalommal történő átalakítása, berendezettsége alkalmas 40 fős erdei iskolai foglalkozásra, minősített pedagógiai programmal, másrészt azok eszközrendszerének fenntartható irányú fejlesztése, nevezetesen; biológiai szennyvíztisztító rendszer, különböző kézműves műhelyek, egyéb szabadterei sportolási lehetőségek, stb., amelyek kiszolgálhatják a változó új igényeket is.

– A közcélú létesítmények környezetben kialakított 100 ha-os parkerdő példaértékű azáltal, hogy a változó hosszúságú tanösvények mentén a gyertyános tölgyes bükkös erdőrészben a természetközeli kezelési irányzat bemutatása – tapasztalatai – mellett más általános élővilág, növényismereti mozaikokat is kialakítottak: Anna-forrás kiépítése, geológiai bemutató hely, vadspark stb.

– Az Anna-forrás gyenge lejtésű völgyét követő tanösvény gazdag élővilágú bükkösön, ezüsthárs elegyes gyertyános tölgyesen keresztül elvezet egy szakszerűen kialakított kis tóig, amelynek a tájgazdálkodó esztétikai hatása, „berendezettsége” figyelemre méltó. A tó után, a tanösvény tölgyerdőn keresztül vezet a cca. 250 m magasan kiépített kilátóhoz, ahonnan a tájegység domborzati jellege érzékelhető, amelynek közelében kialakított tisztáson széltrubina építését tervezik a szükséges energia pótlásához.

- A program keretében bejárhattuk a lengyeli Apponyi kastélyparkot, tapasztalva idős fának állapotát és kezelésének szűkös voltát.
- A vendéglátóink bemutattak továbbá kocsánytalan tölgy magtermő állományt, bükkös fokozatos erdőfelújítást, illetve erdőhasználatra kísérleti területeket, amelyek utaltak arra, hogy az erdészeti szakszemélyzete igen érzékeny és fogékony a legújabb módszerek befogadására, azok alkalmazására.

A kihelyezett ülés résztvevői igen sok-

oldalú, új ismeretekkel gazdagodhattak, amit *Holdampf Gyula*, a *FVM Helyi Csoportjának* elnöke és e sorok írója megköszönt és további eredményes munkálkodást kívántak.

Dr. S Nagy László
a Szeniorok elnöke

Tő melletti történetek: Gyula bá!

A tanácselnök és a párttitkár piszkosul unatkozott. Odakint 33 °C, itt az irodában 28 °C és sok légy. A tanács házában ügyfél nincs, értekezlet nincs, az után csak a por és a reggeli csorda megszáradt lepényei. Szemben az ABC-ből ritkán lép ki egy-egy vevő, hóna alatt kis sé száraz kétkilós kenyérrel. Délután két óra van, ennél több történet nem várható.

A baj csak az, hogy a közeli presszó hűtője reggel elromlott, nem hűt, a víz folyik belőle. Csak langyos kőbányai világos sör kapható. Hát ezért üldögelnek az előljárók magukba roskadva a legyes irodában beletörődve a szeszélyes sors hullámvölgyeibe.

A halálos csöndben végre megreccsen a folyosó olajos padlója, egy túlsúlyos egyén nagy robajjal közeledik, az ajtón beszakítás jellegű kopogás után belép Kristóf, az erdeitemék-begyűjtő. Nagy darab, közepesen vörös fejű szeplős ember, süketnéma. Kezében egy szakadt szatyor, kikandikál belőle egy üveg érintetlen Lánchíd konyak. Kristóf egyébként már kora délutántól egy légiesen könnyű bormérgezésben szokott lenni, a konyakot inkább a felesége szerette. Erősen. Ha szükséges volt – most pedig nagyon – még viszonylag bonyolult ügyeket is meg tudott érteni, egy-egy szót reszelős torokhangon mondott, a részleteket pedig leírta (tele helyesírási hibával). Szájáról jól olvasott.

„Ömböly... feleség... zsákok... toboz...” – volt a fő mondanivaló, a lényegtelen leírta.

Na szóval nagy küzdelemben – fél szemüket a konyakos üvegen tartva – kike-rekedett a jövetel célja, miszerint a felesége a szomszédos Ömböly (határmenti) község erdejében feketefenyő-tobozt gyűjt (a koszorúkészítőknél) és kettő után az ottani vegyesboltból idetelefonál, hogy mikor mehet értük (még két asszony volt vele) a Warsavával. Várja a telefont – ha megengedik –, addig is megkínálhatja-e őket egy pohár konyakkal?

Gyula, a tanácselnök jól olvasható szájmozgással valami gyengécske tilta-

kozást artikulált, célozva arra, hogy a konyak a feleségé, de kényszeredett mozdulatokkal elővett három poharat a szekrényből. Zavarában csak decis poharakat talált.

A történészek azt mondhatnák, így kezdődött Ömböly másodszori elfoglalása.

Az első 1921-ben volt. Úgy mesélik, hogy a román-magyar határ itt Ömbölynél mozgott, egy alkalommal a román polgárőrök Ömbölyig nyomultak vadászpuskákkal, elöltöltős puskákkal felfegyverkezve. De délutánra a magyar vonal erősítést kapott a környékbeli erdészek, vadászok lelkes csapatából, estére már a jelenlegi határ mögé szorították a románokat. Mindkét oldalon sok hőst avattak, de szerencsére még csak sebesülés sem történt.

Úgyhogy mikor megcsörrent a telefon – dühös női hang sürgette Kristóft –, Gyula, akinek az agya innentől kezdve számítógép gyorsasággal improvizált, rémült arccal fordult a kissé kaptatos begyűjtőhöz: „nagy a baj, a románok elfoglalták Ömbölyt”

Az artikulálatlan hangtól kimenekültek a legyek: „az asszony! ... a toboz!”

A sokk hatására azonnal kellett inni egy pohár konyakot és még egyet. Miska, a párttitkár vezetésű tehetőséggel felvette a fordulatot és segítséget ígért. Telefon ide, telefon oda és mire kiürült a Lánchidas üveg mit ad Isten, a munkásörök, mezőörök visszafoglalták a mozgalmas sorsú Ömbölyt. Kristóf őszinte hálával – a folyosó teljes szélességét felhasználva – robogva távozott.

Gyuláék némi önsajnálkozással összenéztek: „de sokat kell háborúzni egy üveg konyakért”.

Hónapokig kerülték Kristóf egészségtelenül harcias feleségét. A férje szeme alatti kék foltokkal pedig senki sem törődött, megszokták, régóta.

A háborúról mit sem sejtő békések unalmas délutánja igen lassan csordogált. Átmeneti érdeklődéssel a bolt előtt állók csak Gyula bácsi kissé korai hazaszekerezését szemlélték lesújtóan. Szégyellte is Gyula erősen nap, mint nap. És szidat

Gusztávot, a lovát (ilyenkor persze Gusztí, az anyád... megszólításokkal illette).

Gusztáv egy erdészettől kiselejtezett sodrott, nagy testű ló volt, hosszú ideig egy fakitemelő brigád „közelítő kerékpárjában” dolgozott mindenki kényeztetése mellett. Nagyon erős, nyugodt, jó modorú. Sajnálta a brigád – és mindenki –, hogy váratlanul kehes lett (ma is megfejtethetetlen titok marad). Gyula bácsi éjjeliőr volt az erdészeti központjában és egyben a közelítő lovak éjszakai gondozója. Jelentkezett, hogy kedvenc kehes lovát vágósúlyban megvinné, amit megnyugvással vettünk tudomásul, mert tudtuk jó kezekbe kerül a ló. Valóban gondos gazdája volt (hogy az étkezésében törés ne legyen, továbbra is az erdészeti takarmányból hordott haza valamennyit) és amit az állatorvosok sem tudtak megmagyarázni: néhány hét alatt a kehe ssége is elmúlt Gusztávnak. Ez már a cigány lókupeczek tudományába tartozott, ami sok esetben felülírta a közepes gyakorlatú állatorvosokét is.

Úgyhogy Gusztáv a falu legjobb lova lett, fényes szőrű, bivalyerős, intelligens. Még a tavaszi munkáknál is rendszerben volt minden, mint a pelyhet vitte az ekét, boronát. A két gacso s tehénhez szokott Gyula csak loholni tudott utána. Büszkeség töltötte el. Igen ám, de hosszabbodtak a napok, hosszabbodott a munkaidő a határban. De nem Gusztávnak. Pontosan 5 órakor elindult haza. A kétségbeesett Gyula csak szörnyű nehézségek árán tudta befogni a szerkebe és máris repültek. Végig a főútcán kellett menni, a könnyű szekéren hevenyészett módon feldobott ekekapá éktelenül csörgött-csattogott, az is odafigyelt, akinek más dolga volt.

Nem volt haszontalan az a sok év, amit Gusztáv a favágóknál töltött. Megszokta erősen, hogy nyáron is, mikor hét ágra süt a nap, délután 5 órakor vége a munkaidőnek és rohanás haza, vár a bő vacsora. Gusztávnak kiváló étvágya volt.

Így aztán Gyula – és minden családtagja – kimerítő magyarázatokkal szolgált az ismerősöknek, miszerint nem

Gyula bácsi lustasága miatt fejezik be fényes nappal a munkát a határban, hanem Gusztáv és a favágók a hibásak. Ezek az akciók nem érték el a kellő hatást. Sőt. Mi bent az irodában – akik nehezen felejtettük a váratlan kehecségek okozta bánatunkat – egyszerűen zártuk le a témát: „ki mint veti ágát...”

Gyula bá egyéként régi bútordarab volt Erdőtanyán. Már említettem Erdőtanyán a nyírbélteki erdészeti irodája, szerelő-, bognár- és kovácsműhelye, istállója raktára és hat szolgálati lakása volt. A kolónia közepén egy 120 éves hatalmas tölgy állt, az iroda udvara szépen parkosítva, a lakásokhoz külön félhold gondozott gyümölcsös tartozott.

A lakásokban víz, villany, parketta, cserépkályha és kényelem. Télen a cserépkályhák egyenletes meleget adtak, a nagy ablakokon besütött a nap. Nyugalom volt és békesség. Nyáron folyamatosan értek a gyümölcsök, sok volt a tyúk, csirke, tojás, kocákat, süldőket tartottunk (fene sok volt a bolha), bőven volt pálinkánk. Nem éltünk rosszul.

Gyula bá esti szolgálatát körülállta kezdte, hazaterelte a laza viselkedésű kocákat, malacokat és a játékba feledkezett gyerekeket. Egyiket-másikat még gyor-

san felületesen meg is mosdatta, nehogy veréssel kezdődjön otthon az este.

Ezután látta el a lovakat gondosan és szakszerűen, majd nekiült kései vacsorájának, jóízűen elfogyasztotta. Rövidesen könnyű álmra szenderült. Jó alvó volt.

Történt egyszer (mesélte elődöm), hogy Gáspár – a fiatal erdőmérnök – elhomályosult szemekkel várta frissen diplomázott feleségét, aki új otthonába a délutáni Zsuzsivonattal érkezik. A fogadást a fiatal férj alaposan megszervezte. Jósáknak és Sándornak, a két jó megjelenésű kerületvezető erdésznek egyszerre jött meg az új Pannónia motorkecpárja, őket kérte meg, hogy menjenek ki az állomásra, együtt hozzák haza újdonsült feleségét Erdőtanyára.

Az illő fogadáshoz hozzátartozott egy nagy üveg rum is, mivel ez volt kedvese megszokott itala. A vonat időben megjött, sugárzó arccal lelépett feltűnő megjelenésű felesége, érzékeny ölekezés (a kísérők illedelmesen hátrább vonultak), az állomásfőnököt bevonva pillanatok alatt megitták a márkás üveg rumot és távoztak a két új motorral.

A csellengő utasok úgy emlékeznek, hogy a Pannóniák kerekei nem is érintkeztek a talajjal.

Az emelkedettség az új lakásban is

tartott. Egy ideig. Ott ugyanis (enyhén csípős) nyúlpoprikás várta a társaságot (bár még nem volt szezonja), újabb rum és pár láda kúthban lehűtött sör.

Percrel-percre nőtt a hangulat és az üres üvegek száma.

Beesteledve Gyula bácsi a szokásos körútja során odaért az ünneplő házhoz. Az új asszony a gangon állt és sokadik cigarettáját szívta. Gyula bá illő módon köszönt, indult volna tovább. „Maga az Gyula bácsi?, már sokat hallottam magáról!” szökött ki Emőke, az új feleség. „Jöjjön már be egy koccintásra, nincs kivel igyak”.

A jólneveltségtől, némi kíváncsiságtól (és hát a várható ital sem volt ellenére) hajtván levett kalappal lépett be a lakásba. A látvány azonnal Emőkét igazolta. A három férfi szanaszét ledőlve, lecsúszva, az asztalon és asztal alatt nyálukat csurgatva aludt. Már nem voltak koccintós állapotban.

Gyula bá így – mentve az itteniek becsületét – egyik poharat a másik után ürítve tett eleget szolgálatával járó kötelességének. Végén még egy-két pajzán pásztorábrándot is elénekelgettek, majd ki-ki békés nyugovóra tért.

Nagy természetű, őszinte idők voltak ezek.

Szőőr Levente

Megkésett búcsúk

**Wass Albert szavaival búcsúzom
Madas Andrásról**

„Amikor már nagyon fáradt leszel, és nagyon céltalannak érzed a sorsodat: egyszerre csak érted üzen az erdő.

Először csak egy kis szellővel, mely csak úgy végigsurran melletted az utcán. Fenyőillatából már alig érezhetsz valamit, de meghallod mégis, amikor a fűledbe sűgja:

Üzeni az erdő, hogy árnyékkal várnak rád a fák... illatukat neked gyűjtik a rét virágai... jöttödöt lesi az ösvény... jöjj, siess...!

Fájva dobban meg tőle a szíved. Torkodat fojtogatja a honvágy. De nem mehetsz. Nem eresztenek a láncok, a láthatatlan láncok, amiket rád raktak a gonosz varázslatok.

Aztán meglátsz egy felhőt, egy kicsi bolyhos fehér felhőt az égen, és tudni fogod, hogy újra üzent érted az otthoni erdő. Látni fogod emlékezetedben a régi tájakat, és úgy sajog valami benned, mint még soha addig.

Végül aztán meghallod ablakod alatt az aranyamadár fütyét. Ablakod magától kitárul. És ott ül majd a fán, és hazahív otthonod drága aranymadara: a sárgarigó.

Valami megpattan benned akkor. Szemedből előtörnek a könnyek, lemosszák rólad a láthatatlan láncokat, kiömlenek az utcára is, és végigfolynak a köveken, bűvös ösvényt

mosva lábaid elé az emberek között. És te elindulsz majd ezen az ösvényen. Keletnek, mindig csak keletnek, amerre a sárgarigó hív. Így.

Most aludj jól, a mese véget ért.

A fák is alszanak már odakint.”

Kettőezer-kilenc karácsonya!

„Vass Albert: Erdők könyve” (Mesék)

F. A.

Elköszönés Henter Páltól

Nem a búcsú sorait kezdem itt, Henter Pali barátom. Elköszönés-féle ez a néhány gondolat, olyasféle, mint az eddigi találkozásaink vége. Mindig tudtuk, hogy látjuk majd egymást, amikor szükségét érezzük, és barátként beszélünk egymással, a ritkább találkozások ellenére is. Ezekben a napokban Babits Mihály szavai jutnak eszembe többször is, amelyekkel a neves kortársára emlékezett: „Mi haltunk meg őbenne, ő tovább él bennünk.” A mi ámitó, gépies, pláne: számító-gépies világunkban, a szünetmentességgel dacolva, most rákattintok a „Pause” billentyűre. Hallgass ide!

Azt hiszem, a számítógépedről lemaradt ez a billentyű. A másfajta gépeid pedig, az életeddel lettek teljesebb, veled számítottak szünetmentes teremítő egységnek. Anélkül, hogy magad, bármikor számító lettél volna, tudod,

hogyan értem! „Page up”: az elején kezdve, és a lényegét nézve, semmi nem változott az „End”-ig. Nézem a most tizenéves, évszázados jövőre szánt telepítéset, hallgatom, hogyan fojtja el a fakadó lombjával a bíbelődő nyugati szelet, és érzem, hogy itt a szegényes termőhely kevés a száz évhez. Az idő gépiesen telik addig, kinek-kinek a sajátja lejár, de ennek és más erdőidnek is lesz igézete: a látványon nem fog az idő! Ezekben a fákban szilárdul, serkent a szuggesztív törekvésed, gépestől-mindenestől. A serkentő lelked obeliszkjei ezek a rudaló fák, itt tűzezzél. – „Page down?” – Ugyan! - Egyszer fent, egyszer lent. – szokták bár mondani a napi életünk folyására. „Mezei”, egyszerű körülmények között valóban, egy az életünk idefönt, azután ... – De „erdeiben”? - Erdész-lélekkel?

Kollégád tollából olvastam, hogy alapítványt kezdeményeztél, az év erdésze jutalmazására, aki az újabb időkben az elért eredményeivel, a mentalitásával kiérdemli az elismerést. Tudom, Te az erdőmérnököt is el tudod fogadni adott esetben az év erdészének, és, mert a kerületvezetők már versengenek évek óta a nekik kijelölt szinten, lehetne mérnökök versenye is, amely bizvást sajátos kisugárzással, messzire ható ösztönzéssel párosulna. Hozzád, a szellemedhez méltó lenne. A nevedet viselné!

Szevasz Pali! „H/enter”

Apa

A szlovák erdészeti központ tanulmányútja Magyarországon

„Tapasztalatcsere az erdőhöz kötődő környezeti oktatás terén” címmel szervezett tanulmányutat és fórumot a szlovák erdészeti intézményeknek a zólyomi Szlovák Nemzeti Erdészeti Központ (NFC) Erdészeti Tanácsadó és Oktatási Intézete. A program az Európai Közösségek finanszírozásában valósult meg 2009. október 12-16. között.

A résztvevők állomásaik során több külföldi és magyar erdei iskolát is felkerestek.

A szlovák erdőpedagógusok először az ausztriai Ottakring-i természetiskolát nézték meg, majd pedig a Bruck an der Murban és a Mattersburgban található erdei iskolákat.

A magyarországi programok során először a Bakonyerdő Erdészeti és Faispári Zrt. Monostorapáti Erdészete kezelésében lévő **Balaton-felvidéki Erdészeti Erdei Iskolát** látogatták meg október 14-én. *Farkas Zsuzsanna*, az erdei iskola vezetője részletesen bemutatta az erdészeti erdei iskola működését, erdőpedagógiai programjait, valamint a környezeti nevelés helyszínül szolgáló szálló- és tanépületeket, valamint az erdei iskola mellett húzódó Öreg Bükk Tanösvényt. A tapasztalatcsere folyamán szó volt a magyarországi erdőgazdaságokról és az általuk működtetett erdészeti erdei iskolák szerepéről is.

A következő napon a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. és a NYME Apáczai Csere János Kar által 1996-ban közösen létrehozott és működtetett **Ravazdi Erdei Iskolai Oktatóközpont** megtekintése következett. A vendégeket az erdőgazdaság képviselőjében *Kocsis Mihály* erdészeti igazgató és *Iványi Ákos* erdőmérnök fogadta, az Apáczai Kar részéről pedig *Kovátsné dr. habil. Németh Mária* intézetigazgató, projektvezető, valamint *Kövecsesné dr. Gősi Viktória* és *Lampert Bálint* tanársegédek. A vendégek a délelőtti folyamán megismerhették a professzorasszony által 15 éve megalkotott „Erdőpedagógia, mint életmód-stratégia” projekt elméletét, a tanársegédek segítségével pedig a gyakorlati megvalósulását és eredményeit. Szlovákiai vendégeink kiváló példáját láthatták annak, milyen sikeresen tud egy erdőgazdaság és egy pedagógusképző felsőoktatási intézmény együttműködni a hatékony környezeti nevelés érdekében.

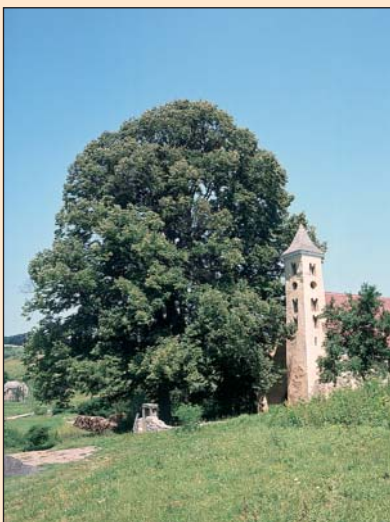
Ezt követően a pákozdi Pelikán Ház Erdei Iskolában fórumot tartottak a magyar és a szlovák környezeti oktatásról.

A program zárásaként, október 16-án, az Ipoly Erdő Zrt. **Domszky Pál Erdészeti Erdei Iskolájába** érkeztek a szlovák látogatók, a Kemencei Erdészethez. *Hoffmann András* erdészet-vezető előadásában tájékoztatást adott az erdészet működéséről, valamint az erdészetnél jelenleg is zajló fejlesztésekről. Az erdei iskola működését és programjait *Mátyásiné Bán Ágnes* mutatta be, majd a látogatókkal az erdei iskola épületeit, parkját körbejárva, az erdészeti tanösvényen virtuálisan is végig haladva került sor a hasznos tapasztalatcsere.

A szlovák kollégák számos tapasztalattal gazdagodtak ausztriai és magyarországi útjuk során. A nemzetközi együttműködés az erdőpedagógia vonatkozásában is bizonyította létjogosultságát. Mindenképpen hasznos lenne és ehhez keresni szükséges a lehetőségeket, hogy a magyar erdőpedagógusok is megismerkedhessenek külföldi példákkal, amelynek tapasztalatait beépíthetnék itthoni munkájukba.

**Farkas Zsuzsanna,
Lampert Bálint,
Mátyásiné Bán Ágnes**

Az Év fája 2010-ben az Ezüst hárs
(*Tilia tomentosa Mönb.*).

Új belépők

Pest megyei Magánerdő Helyi Csoport: Bodnár Imre egyéb középfok; **Bp. HM Helyi Csoport:** Szőke Péter erdőmérnök

Tanulmányút Horvátországban

Hazaindulás előtt a Krizevci erdészet erdei házánál

A Bakonyerdő Zrt. Keszthelyi Erdészete 2009. október 21-22-én a Koprivnicai erdőgazdaság Krizevci erdészeténél szakmai tanulmányúton vett részt.

A Krizevci erdészet vezetőjének, *Bálint Tibornak* és kollégáinak vendégszeretettel már másodszor élvezhette az erdészet szak személyzete, hiszen a kapcsolatunk *Tóth Jenő* BEFAG Lövészklub elnökének köszönhetően már több évre tehető.

Az első napon a Répási erdészet (4200 ha) sík vidéki KST-KTT állományait néztük meg a Dráva mellett. Láttunk 350 éves KST hagyásfákat – az erdészeti iroda közelében –, KST magtermő állományt, 8-12 éves rendkívül sűrű természetes felújítással létrehozott tölgy-

fiatalosokat, megbontott 120-140 éves tölgy felújításokat.

A vendéglátóink elmondták, hogy a talajvíz csökkenése, az elöntések elmaradása következtében a tölgyesekben a száradás több éve elkezdődött, aminek következtében a 140 éves vágáskor nem biztos, hogy tartható lesz.

Az erdőfelújítás szinte kizárólag természetes úton történik, az első bontás után viszonylag rövid időn belül megtörténik a végvágás. A megtekintett erdőrészekben tömeges tölgyújulatot láttunk.

A „Csambinai” vadászházban a Dráva egyik holt ágának a partján szerénynek egyáltalán nem mondható ebéddel láttak vendégül bennünket.

Régi idők tanúja

Az utunk ezután a Krizevci erdészet területére vezetett, ez egy dombvidéki (legmagasabb pontja 650 m) 12 000 ha-on gazdálkodó erdészet, gyönyörű B-T elegyes erdőkkel.

Az évi csapadék 1100 mm, és ennek eloszlása – mint azt a vendéglátóink többször is hangoztatták – a vegetációs időszakban is kedvező, ami társulva a területen végzett kiváló szakmai munkával, valóban irigylésre méltó erdőállományok kialakulását, és ezek fennmaradását tette lehetővé. A vágáskor a tölgyesekben itt is 140 év körül van, a bükkösök vágáskora 120 év körüli.

A felújítás természetes úton először minimális belenyúlással, majd a megje-

Erdei határjel

A Csambinai vadászház

350 éves tölgyrönk a Répási Erdészet udvarán

lenő újulat függvényében szakaszosan történik.

Ákárhová mentünk tömeges újulattal rendelkező felújításokat láttunk.

A napot az erdészet vadászházában fejeztük be, ahol már a nyárson szabad ég alatt sült malaccal, egyéb helyben készített finomságokkal vártak bennünket. A vacsorára megérkezett horvát zenekar az egyébként is jó kedvet tovább növelte.

Így másnap kicsit fáradtan, de továbbra is érdeklődve szemlélők a horvát erdőket.

A két nap alatti beszélgetéseken megtudtuk, hogy a horvát állami erdészet felépítése kicsit eltér a miénktől. Zágrábban van egy erdőgazdasági központ, majd az ország területén a miénkhez hasonló erdőgazdaságok.

A Krizevci erdészet a Koprivnicai erdőgazdasághoz tartozik.

Az erdészet felépítése náluk:

- egy fő erdészetvezető
- erdészetvezető helyettes
- 5-6 erdőmérnök (ennél az erdészetnél 5 hölgy), akikhez tartozik
- 2 fő erdész.

Az erdőn általában saját emberek dolgoznak.

Az erdészet 5-6 területre van osztva, az itt folyó munkákat a terület erdőmérnöke irányítja, ő végzi a vágásjelölést is. Az erdészek közül az egyik, amikor fakitermelés van, állandóan a brigádnál hosztol, a másik erdész a faanyagot felvételezi, szállítja (terepi adatrögzítővel, amiről az adatokat az erdészet központ-

jába naponta beküldi). Az erdészet felügyeletét az erdőgazdaság, illetve a zágrábi központ látja el.

A másnapi ebéd után megköszönve vendéglátóink őszinte, baráti vendégszeretetét, meghívva őket a Bakonyerdő Zrt.-hez hazafelé vettük utunkat.

Kép és szöveg: **Szakács István**

Horvát erdőmérnök hölgyek az újulatban

Horvát erdészek egy csoportja

Vendéglátóink. Középen Bálint Tibor erdészetvezető

Bükkös erdőfelújítás a Krizevci erdészetnél

**Szép békés karácsonyt
és sikerekben gazdag boldog
új évet kívánunk!**

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

www.stihl.hu
Látogasson el
megújult honlapunkra!

STIHL®